

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนิเทศด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคู่มือการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเพื่อศึกษาผลการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการศึกษาพัฒนาการความรู้และความสามารถด้านการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ การประเมินคุณภาพนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ การศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน การศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปเป็นองค์ความรู้ในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. สภาพบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
 - 1.1 วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
 - 1.2 โครงการ กิจกรรม การพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษ
 - 1.3 สภาพปัญหาคุณภาพผู้เรียนด้านการเรียนภาษาอังกฤษ
2. การนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย
 - 2.1 ความหมายการนิเทศ
 - 2.2 กระบวนการนิเทศ
 - 2.3 การนิเทศแนวใหม่
 - 2.4 แนวคิดการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย
 - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย
3. การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
 - 3.1 ความหมายของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
 - 3.2 ประเภทของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
 - 3.3 ขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
 - 3.4 ประโยชน์ของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
 - 3.5 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
4. การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)
 - 4.1 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)
 - 4.2 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

5. ความพึงพอใจ

- 5.1 ความหมายของความพึงพอใจ
- 5.2 ความสำคัญของความพึงพอใจ
- 5.3 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
- 5.4 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ
- 5.5 การวัดความพึงพอใจ

1. สภาพบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

1.1 วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 (2559, น. 33–66) ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พุทธศักราช 2559 – 2562 และได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ดังนี้

1.1.1 วิสัยทัศน์

“สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 บริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม มีคุณภาพตามมาตรฐานเขตพื้นที่การศึกษา ”

1.1.2 พันธกิจ

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา

1.1.3 นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

1) เป้าประสงค์หลัก

- 1.1) นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย ได้สมดุล และนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัยและมีคุณภาพ
- 1.2) ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเสมอภาค
- 1.3) ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น มีทักษะที่เหมาะสม และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์
- 1.4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษา ขั้นพื้นฐานสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล และบูรณาการการทำงาน เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมกระจายอำนาจและความรับผิดชอบสู่สถานศึกษา

2) จุดเน้นการดำเนินงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 กำหนดจุดเน้นการดำเนินการ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 จุดเน้นด้านผู้เรียน

1. นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญสู่มาตรฐานสากล ดังต่อไปนี้

1.1. นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่สมดุลเหมาะสมกับวัยและเรียนรู้อย่างมีความสุข

1.2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O - NET) กลุ่มสาระหลักเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 3

1.3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถด้านภาษา อ่านออก เขียนได้ ด้านคำนวณ และด้านการใช้เหตุผลที่เหมาะสม

1.4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้รับการส่งเสริมให้มีแรงจูงใจสู่อาชีพ ด้วยการแนะแนวทั้งโดยครูและผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ (ผู้ประกอบการ ศิษย์เก่า สถานประกอบการ) และได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพสุจริตในอนาคต

1.5. นักเรียนมีทักษะชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และทักษะการสื่อสาร อย่างสร้างสรรค์อย่างน้อย 2 ภาษา ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามช่วงวัย

2. นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย ห่วงใยเสียสละ มีคุณลักษณะ และทักษะทางสังคมที่เหมาะสม

2.1. นักเรียนระดับประถมศึกษา ใฝ่เรียนรู้ ใฝ่ดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

2.2. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีทักษะการแก้ปัญหาและอยู่อย่างพอเพียง

3. นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาเต็มศักยภาพ เป็นรายบุคคล ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย

3.1. เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพเป็นรายบุคคล ด้วยรูปแบบที่หลากหลายตามหลักวิชา

3.2. เด็กด้อยโอกาสและเด็กในพื้นที่พิเศษ ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและอัตลักษณ์แห่งตน

3.3. เด็กวัยเรียนในถิ่นทุรกันดาร ได้รับการศึกษาและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ส่วนที่ 2 จุดเน้นด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

1. ครูได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะในการสื่อสารมีสมรรถนะในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.1. ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอน การสอนคิดแบบต่าง ๆ และการวัดประเมินผลให้สามารถพัฒนาและประเมินผลนักเรียนให้มีคุณภาพตามศักยภาพเป็นรายบุคคล

1.2 ครูสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศ และการสื่อสารอย่างเหมาะสม

1.3 ครูได้รับการนิเทศแบบกัลยาณมิตร โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูทั้งในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียน หรือภาคส่วนอื่น ๆ ตามความพร้อมของโรงเรียน

1.4 ครูสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และทุกภาคส่วนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้

1.5 ครูจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียน

1.6 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีจิตวิญญาณของความเป็นครู การเป็นครู มีอาชีพและยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพ

2. ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสามารถในการบริหารงานทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

3. ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีขวัญกำลังใจในการทำงาน

4. องค์กร คณะบุคคลและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง วางแผนและสรรหา ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและสังคม

ส่วนที่ 3 จุดเน้นด้านการบริหารจัดการ

1. สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบริหาร จัดการ โดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน

1.1 โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพภายนอกและที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ได้รับการแก้ไข ช่วยเหลือ นิเทศ ติดตาม และประเมินผล โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน และเป็นผู้ประสานงานหลัก ให้โรงเรียนทำแผนพัฒนาเป็นรายโรงเรียน ร่วมกับผู้ปกครองชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ โดยใช้มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พัฒนาระบบช่วยเหลือ กำกับ ติดตามตรวจสอบ การบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เชิดชูเกียรติโรงเรียน ที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อัตราการออกกลางคันลดลง มีพฤติกรรมเสี่ยงลดลงอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา และสถานศึกษา ส่งเสริม ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา และสถานศึกษา ส่งเสริม การระดมทรัพยากรในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์หลักและจุดเน้นตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ที่เน้นคุณภาพตามมาตรฐานเขตพื้นที่การศึกษา ให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจุดเน้นด้านการพัฒนานักเรียนมีสมรรถนะสำคัญสู่มาตรฐานสากล ให้มีทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์อย่างน้อย 2 ภาษา จุดเน้นด้านการพัฒนาครูผู้สอนให้ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะในการสื่อสาร มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้เข้าไปนิเทศติดตาม และประเมินผลอย่างกัลยาณมิตร

1.2 โครงการ กิจกรรม การพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษ

จุดเน้นการพัฒนาสู่มาตรฐานสากล มีแนวทางในการพัฒนานักเรียนมีทักษะชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ อย่างน้อย 2 ภาษา ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เหมาะสมตามช่วงวัย โดยมีกิจกรรมที่จะดำเนินการ ดังนี้

- 1) ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนภาษาอังกฤษให้เน้นทักษะการสื่อสาร
- 2) ส่งเสริมสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามรูปแบบ/ทางเลือกที่เหมาะสม
- 3) ใช้สื่อและโปรแกรม ICT เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาความสามารถทางภาษา

ของครูและนักเรียน

4) จัดระบบเครือข่ายและสร้างความเข้มแข็งกลไกการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา และสถาบันผลิตครู/หน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ

- 5) พัฒนาโรงเรียนตามมาตรฐานสากล

จุดเน้นด้านการพัฒนาครูได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการสื่อสารมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีองค์ความรู้และทักษะในการสื่อสาร มีสมรรถนะสอดคล้องกับการปฏิบัติงาน โดยมีกิจกรรมการพัฒนา ดังนี้

- 1) พัฒนาครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีความรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้
- 2) พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถนิเทศช่วยเหลือครูในการจัดกิจกรรม

การจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- 3) สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC (Professional Learning Community)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จึงได้จัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมจุดเน้นการพัฒนานักเรียนด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ดังนี้

- 1) โครงการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 2) โครงการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคม

อาเซียน

3) โครงการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่อการสื่อสารและการจัดการเรียนรู้ตามกรอบ CEFR

4) โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 มิติ 8 จุดเน้น

5) โครงการส่งเสริมพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จึงได้จัดทำโครงการ กิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับจุดเน้น นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ในด้านการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอน การพัฒนาครูให้สร้างหรือพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ เพื่อนำสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามนโยบาย เน้นให้มีการนิเทศ ติดตาม ช่วยเหลือให้สามารถจัด กิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 สภาพปัญหาคุณภาพผู้เรียนด้านการเรียนภาษาอังกฤษ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 (2559, น. 20-21) ได้รายงาน ผลการนิเทศ ติดตาม การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ฟัง พูด อ่าน เขียนเพื่อการสื่อสาร และการจัดการเรียนรู้ ตามกรอบ CEFR ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 โดยวิธีการทดสอบสนทนาปากเปล่า กับนักเรียนในสังกัดและประเมินตามเกณฑ์คุณภาพของศึกษานิเทศก์ มีผลการประเมินเป็นกลุ่มโรงเรียน ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินทักษะการฟังและพูดระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559

ที่	กลุ่มโรงเรียน	จำนวน โรงเรียน	กลุ่มโรงเรียนที่ประเมินได้ตามระดับ (โรง)				หมายเหตุ
			ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)	
1	จุน 1	0	0	0	0	0	
2	จุน 2	0	0	0	0	0	
3	ปง 1	3	0	0	2 66.67%	1 33.33%	
4	ปง 2	4	0	3 75.00%	0	1 25.00%	
5	เชียงคำ 1	4	0	0	3 75.00%	1 25.00%	
6	เชียงคำ 2	6	1 16.67%	2 33.33%	1 16.67%	2 33.33%	
7	ภูซาง	1	0	1 100%	0	0	
8	เชียงม่วน	5	0	1 20.00%	4 80.00%	0	
รวม (34 โรง)		23	1	7	10	5	
ร้อยละ		67.64	4.35	30.43	43.48	21.74	

จากการประเมินทักษะภาษาอังกฤษ โดยเน้นทักษะการฟังและพูดสนทนาโต้ตอบ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ภาพรวมของโรงเรียนที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 23 โรงเรียน จาก 34 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 67.64 เมื่อพิจารณาระดับปรับปรุงและพอใช้รวมกันมีทั้งหมดจำนวน 15 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 65.22 ระดับดีและดีมากรวมกัน มีเพียง 8 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 34.78 โดยมีกลุ่มโรงเรียนที่สามารถสื่อสารได้ดีที่สุด คือ กลุ่มโรงเรียน ปง 2 มีโรงเรียนที่สามารถสื่อสารได้ในระดับดี จำนวน 3 โรงเรียน จาก 4 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ส่วนกลุ่มโรงเรียนที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบทุกโรงเรียนและสามารถสื่อสารได้ระดับที่ต้องปรับปรุงมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มโรงเรียน ปง 1 มีจำนวน 1 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 33.34 และระดับพอใช้ 2 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 66.67

ข้อสังเกต/เสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า

1. นักเรียนบางคนไม่มั่นใจในตัวเองในการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษ
2. ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาจะจบตรงสาขา คือ เอกภาษาอังกฤษ
3. มีบางโรงเรียน จำนวนนักเรียน 11 คน มี 1 คน สามารถตอบโต้ได้ ส่วนที่เหลือตอบไม่ได้ นับเลขได้เพียง 1 – 20 รู้คำศัพท์ที่อยู่ใกล้ตัวน้อยมาก
4. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจคำถาม How many และ How old
5. นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยกล้าตอบคำถาม
6. โรงเรียนบางแห่งมีพัฒนาการในการสอนภาษาอังกฤษได้ดีขึ้นมาก เนื่องจากคุณครูจัดการเรียนการสอนด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ มีการใช้ DLTV เสริมบ้าง
7. โรงเรียนที่เป็นศูนย์ PEER Center มีครูตรงวิชาเอก ทำให้การจัดการเรียนรู้มีการใช้สื่อการสอน ENG 24
8. โรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่ต้องปรับปรุงพบว่า นักเรียนขาดการท่องและทบทวนศัพท์ ทำให้ไม่ค่อยสามารถสื่อสารได้ตามมาตรฐานระดับชั้น

นอกจากนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ยังพบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O - NET) ต่ำกว่าระดับประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยมีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O - NET) ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2559 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O - NET) ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2559

กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ระดับ	พ.ศ.2557		พ.ศ. 2558		พ.ศ. 2559	
		ระดับ ประเทศ	ระดับ เขต พื้นที่	ระดับ ประเทศ	ระดับ เขต พื้นที่	ระดับ ประเทศ	ระดับ เขต พื้นที่
ภาษา ต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)	ประถมศึกษาปีที่ 6	36.02	35.55	40.31	39.97	34.59	33.33
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	27.46	26.18	30.62	27.08	31.80	28.81

จากสภาพปัญหาคุณภาพผู้เรียนด้านการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า นักเรียนมีปัญหาทั้งด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตกต่ำอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 จะต้องจัดทำโครงการ กิจกรรม และหาแนวทางในการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หาสื่อนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้ามาช่วยครูให้การจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงขึ้น

2. การนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย

2.1 ความหมายการนิเทศ

จากการศึกษาศาสตร์ด้านการนิเทศการศึกษา จากเอกสารตำราที่เผยแพร่เผยแพร่ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะการนิเทศหรือให้ความหมายการนิเทศการศึกษา รวมถึงบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดในแต่ละช่วงเวลา จนถึงปัจจุบันเมื่อพูดถึงคำว่า การนิเทศ (Supervision) หมายถึง การนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอน และการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายหลักเดียวกัน คือ คุณภาพการศึกษา ซึ่งนักการศึกษาของต่างประเทศและของไทยหลายท่านได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา ดังนี้

สังัด อุทรานันท์ (2530, น. 7) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วมกันของครูและผู้นิเทศเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้การนิเทศการสอนซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการนิเทศการศึกษาที่เป็นกระบวนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้บริหารนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครู อันจะนำไปสู่ผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของนักเรียนโดยตรง หรืออาจกล่าวได้ว่า งานนิเทศการสอนเป็นงานที่ช่วยให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนได้ดีขึ้น และการที่ครูผู้สอนได้รับการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ เป็นวิถีทางหนึ่งซึ่งช่วยให้ครูได้รับการพัฒนาประสิทธิภาพการสอน มีความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติมากขึ้น มีความมั่นใจและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

สนอง เครือมาก (2539, น. 12) สรุปความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศการศึกษาหมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผลและปัญญาในการใช้หลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ก้าวหน้าและเกิดประโยชน์สูงสุด

วิชรา เล่าเรียนดี (2556, น. 7) ได้สรุปความหมายของการนิเทศไว้ว่า การนิเทศเป็นกิจกรรมเป็นกระบวนการปฏิบัติที่ไม่ใช่การบังคับ แต่เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุนให้ครูปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนที่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับนักเรียนเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญ โดยเน้นความเป็นประชาธิปไตย ความร่วมมือ ความต่อเนื่อง การสร้างขวัญกำลังใจและการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล (2552) (เอกสารจากเว็บไซต์) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาครูเพื่อให้ครูปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพที่วางไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558, น. 26) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้การสนับสนุนและพัฒนามาตรฐานของการศึกษา และเป็นกระบวนการสำคัญในการปรับปรุงการเรียนการสอน การชี้แนะ การให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับครู รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายคือคุณภาพของผู้เรียน

Good (1973, p. 374) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามทุกชนิดของฝ่ายการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ในการนิเทศการศึกษา ให้การแนะนำครูหรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา ให้รู้จักปรับปรุงวิธีสอนหรือการให้การศึกษาทำให้เกิดความงอกงามในวิชาชีพ ด้านการศึกษา ร่วมพัฒนาครูช่วยเหลือและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา เนื้อหาการสอน และการประเมินผลการสอน

Wiles and Lovell (1975, p. 6) เสนอว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การแนะนำซึ่งกันและกัน การวางแผนร่วมกันเพื่อหาแนวทางการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

Harris (1985, p. 19) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นบุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการหรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของโรงเรียน มุ่งให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนเป็นสำคัญ

Robbins and Alvy (1995, p. 100) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาให้การสนับสนุนครู เพื่อให้ครูได้รับสิ่งที่ดีที่สุดที่ขณะครูพึงจะได้รับตามความสามารถ และเห็นการนิเทศการศึกษาเป็นการนิเทศเพื่อเฝ้าระวัง โดยผู้ที่มีคุณสมบัติในการนิเทศต้องมีวิสัยทัศน์ สามารถมองเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และแก้ปัญหาได้ตรงประเด็น

Zepeda (2007, p. 43) ได้ให้ความหมายการนิเทศการศึกษาไว้ว่า เป็นการนิเทศการศึกษา เพื่อให้บรรลุความสำเร็จของนักเรียน ช่วยในการพัฒนาครูและการศึกษาโดยการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างนักการศึกษากับการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในด้านการเรียนการสอนของโรงเรียน

จากแนวคิดที่เสนอมานั้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน โดยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครู ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยความร่วมมือของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศตามแนวทางของประชาธิปไตยที่เน้นการให้ความช่วยเหลือแนะนำ และการเคารพซึ่งกันและกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนและยกระดับคุณภาพการศึกษา

2.2 กระบวนการนิเทศ

กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นขั้นตอนของการดำเนินการและการปฏิบัติงานการนิเทศอย่างมีระบบ มีการจัดลำดับงานที่ทำโดยมีการวางแผน การออกแบบการปฏิบัติงาน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผล ดังนั้น หากผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการนิเทศการศึกษาได้ปฏิบัติตามกระบวนการ จะสามารถทำให้การนิเทศการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2548, น. 39; บวร เทศารินทร์, 2551, น. 50; รัชยา คงขาว, 2558, น. 21) ซึ่งมีนักวิชาการทั้งชาวไทยและต่างประเทศ กล่าวถึงกระบวนการนิเทศ ดังนี้

สัจด์ อุทรานันท์ (2530, น. 44) มีความเห็นว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาจะประสบผลสำเร็จ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่องกัน ดังนี้

ขั้นที่ 1 วางแผนการนิเทศ (Planning) เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จะทำการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ รวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จะจัดขึ้นอีกด้วย

ขั้นที่ 2 ให้ความรู้ในสิ่งที่จะทำ (Informing) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ความเข้าใจ ถึงสิ่งที่จะดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างไร และจะอย่างไรจึงจะทำให้ได้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ ขั้นนี้จำเป็นทุกครั้งที่สำหรับการเริ่ม การนิเทศที่จัดขึ้นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม และมีความจำเป็นสำหรับการนิเทศที่ยังไม่ได้ผลหรือได้ผล ยังไม่ถึงขั้นที่พอใจ ซึ่งจำเป็นจะต้องทำการทบทวนให้ความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติงาน (Doing) ประกอบด้วยการปฏิบัติงาน 3 ลักษณะ คือ

3.1 การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงาน ตามความรู้ความสามารถที่ได้รับมาจากการดำเนินงานในขั้นที่ 2

3.2 การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศ ขั้นนี้ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศและควบคุม คุณภาพให้งานสำเร็จออกมาทันตามกำหนดเวลาและมีคุณภาพสูง

3.3 การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ ผู้บริหารก็จะให้การสนับสนุน ในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องมือใช้ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างได้ผล

ขั้นที่ 4 การสร้างขวัญและกำลังใจ (Reinforcing) ในขั้นนี้ เป็นขั้นของการเสริมกำลังใจ ของผู้บริหารเพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและบังเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานขั้นนี้ อาจจะทำ การดำเนินการไปพร้อม ๆ กับผู้รับการนิเทศกำลังปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้นลงไปแล้วก็ได้

ขั้นที่ 5 การประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluating) เป็นขั้นที่ผู้นิเทศทำการประเมินผล การดำเนินงานซึ่งผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร หลังจากการประเมินผลการนิเทศ หากพบว่ามีปัญหาหรือ อุปสรรคอย่างหนึ่งอย่างใดก็สมควรจะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข

วีชรา เล่าเรียนดี (2553, น. 27) ได้สรุปกระบวนการนิเทศการศึกษาว่า มี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การวางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
2. เลือกประเด็น หรือเรื่องที่น่าสนใจจะปรับปรุงและพัฒนา
3. นำเสนอโครงการพัฒนาและขั้นตอนการปฏิบัติ
4. ให้ความรู้หรือแสวงหาความรู้จากเอกสารต่าง ๆ และจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับเทคนิคการสอนในชั้นเรียนและความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สนใจ
5. จัดทำแผนการนิเทศ กำหนดวัน เวลาที่จะสังเกตการสอน ประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์
6. ดำเนินการตามแผน โดยครูและผู้นิเทศ
7. สรุปและประเมินผลการปรับปรุงและพัฒนา รายงานผลสำเร็จ

Harris (1985, pp. 13–15) ได้กล่าวถึง กระบวนการนิเทศที่กำหนดขึ้น มีความเหมาะสม กับการศึกษาและเป็นกระบวนการมุ่งเน้นการวางแผนการปฏิบัติงานมากกว่าการควบคุมงาน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการนิเทศ ได้เรียกกระบวนการว่า Harris' POLCA ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินสภาพการทำงาน (Assessing) เป็นกระบวนการศึกษาถึงสภาพต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลง มีกระบวนการย่อย ๆ ดังนี้
 - 1.1 การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจะศึกษาถึงธรรมชาติและความสัมพันธ์ของเรื่องต่าง ๆ
 - 1.2 การสังเกตเป็นการมองสิ่งรอบตัวด้วยความละเอียดถี่ถ้วน
 - 1.3 การทบทวนเป็นการตรวจสอบสิ่งรอบตัวอย่างตั้งใจ
 - 1.4 การวัดพฤติกรรมการทำงาน
 - 1.5 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงาน
2. การจัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritizing) เป็นกระบวนการกำหนดความสำคัญของงานตามเป้าหมายวัตถุประสงค์และกิจกรรมตามลำดับความสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.1 การกำหนดเป้าหมาย
 - 2.2 การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ
 - 2.3 การกำหนดทางเลือก
 - 2.4 การจัดลำดับความสำคัญของงาน
3. การออกแบบวิธีการทำงาน (Designing) เป็นกระบวนการวางแผนหรือกำหนดโครงการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยประกอบด้วยกระบวนการย่อย ๆ ดังนี้
 - 3.1 การจัดสายงานเป็นการจัดส่วนประกอบต่าง ๆ ของงานให้สัมพันธ์กัน
 - 3.2 การหาวิธีการนำเอาทฤษฎี หรือหลักการไปสู่การปฏิบัติ
 - 3.3 การเตรียมการต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะทำงาน
 - 3.4 การจัดระบบการทำงาน
 - 3.5 การกำหนดแผนในการทำงาน
4. การจัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) เป็นกระบวนการกำหนดทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการย่อย ๆ ดังนี้
 - 4.1 การกำหนดทรัพยากร ที่ต้องใช้ความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ
 - 4.2 การจัดสรรทรัพยากรไปให้หน่วยงานต่าง ๆ
 - 4.3 การกำหนดทรัพยากร ที่จำเป็นจะต้องใช้สำหรับความมุ่งหมายเฉพาะอย่าง
 - 4.4 การมอบหมายบุคลากร ให้ทำงานในแต่ละโครงการหรือแต่ละเป้าหมาย
5. การประสานงาน (Coordination) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับงาน เวลา วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกทุก ๆ อย่าง เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผล ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการย่อย ๆ ดังนี้
 - 5.1 การประสานการปฏิบัติงานในฝ่ายต่าง ๆ ให้ดำเนินการไปด้วยความราบรื่น
 - 5.2 การสร้างความกลมกลืนและความพร้อมเพรียงกัน
 - 5.3 การปรับการทำงานในส่วนต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพให้มากที่สุด
 - 5.4 การกำหนดเวลาในการทำงานในแต่ละช่วง
 - 5.5 การสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้น
6. การอำนวยความสะดวก (Directing) เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสภาพที่เหมาะสมที่จะสามารถบรรลุผลแห่งการเปลี่ยนแปลงให้มากที่สุด มีกระบวนการย่อย ๆ ดังนี้

6.1 การแต่งตั้งบุคลากร

6.2 การกำหนดแนวทางหรือกฎเกณฑ์ในการทำงาน

6.3 การกำหนดระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับเวลา ปริมาณ หรืออัตราเร่งในการทำงาน

6.4 การแนะนำการปฏิบัติงาน

6.5 การตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น กระบวนการนิเทศจึงเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่มีขั้นตอนสำคัญ คือ การวางแผนซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานสภาพปัญหา เตรียมสื่อ เครื่องมือ ออกแบบวิธีการทำงาน แล้วปฏิบัติตามแผน หลังจากนั้นต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานและปรับปรุงพัฒนางานตามลำดับ ทั้งนี้ ควรดำเนินการทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.3 การนิเทศแนวใหม่

ภายใต้บริบททางสังคมที่มุ่งการแข่งขัน และการเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งของโลกมากขึ้น ระบบการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการทางสังคมในแง่การผลิตและการส่งมอบ คนที่มีศักยภาพสูงและมีสมรรถนะพร้อมในทุกด้าน ประเทศไหนเต็มไปด้วยคนที่มีคุณภาพก็จะช่วงชิงความได้เปรียบในเวทีโลกและมีโอกาสดำรงอยู่อย่างมั่นคงภายใต้เงื่อนไขที่ทรัพยากรต่าง ๆ ในโลกลดน้อยลง ทุกขณะ การศึกษาจึงต้องพัฒนาทั้งระบบอย่างรู้เท่าทันและสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในฐานะที่การนิเทศการศึกษาเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญทางการศึกษาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนารูปแบบการนิเทศ เพื่อช่วยพัฒนาและแก้ไขปัญหของครูหรือสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, น. 1-8) (เอกสารจากเว็บไซต์) กล่าวว่า การนิเทศแนวใหม่เป็นแนวคิดที่ศึกษานิเทศก์และครูทำงานร่วมกันในชั้นเรียน (supervisor working with the teacher in the classroom) โดยใช้ข้อมูลนักเรียน ชั้นเรียน และโรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา และยกระดับคุณภาพการศึกษา ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบ Reflective Coaching, Mentoring & Supporting และเทคนิคอื่น ๆ ที่เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน (RBS: Research Based Supervision) และใช้หลักการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการนิเทศอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมการพัฒนาการนิเทศแนวใหม่จะต้องทำความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย พัฒนาศักยภาพให้มีความพร้อม สร้างเครือข่ายการทำงานเชื่อมโยงทุกระดับ และสนับสนุนให้ศึกษานิเทศก์ทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งนวัตกรรมและเทคนิคการนิเทศแนวใหม่ ได้แก่

1. การนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด เป็นการนิเทศที่ศึกษานิเทศก์เป็นกระจกในการสะท้อนเปิดโอกาสสู่การเชื่อมโยง และสร้างความไว้วางใจ สนับสนุนให้คิดอย่างต่อเนื่อง

2. การนิเทศแบบพี่เลี้ยงและผู้สนับสนุนเป็นการให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้มีศักยภาพในการทำงานที่สูงขึ้น

3. การนิเทศแบบใช้วิจัยเป็นฐาน เป็นวิธีการที่ศึกษานิเทศก์ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ในการค้นหาปัญหา และแนวทางพัฒนาโรงเรียน วิเคราะห์เป้าหมาย รวมถึงค้นหาและพัฒนานวัตกรรมในการแก้ปัญหาพร้อมกับครู

การนิเทศแนวใหม่มีลักษณะที่มีเทคนิควิธีการการนิเทศที่หลากหลาย ปฏิบัติงานร่วมกัน ผู้นิเทศเป็นผู้ชี้แนะอย่างใกล้ชิด ใช้สื่อ นวัตกรรมมาช่วยในการนิเทศ รวมถึงใช้กระบวนการวิจัยในการนิเทศ

การนิเทศแนวใหม่จึงมีความแตกต่างจากการนิเทศในแบบเดิม ดังนั้น การนิเทศแนวใหม่จึงมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. มีระบบปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
2. มีเทคนิควิธีการนิเทศที่หลากหลายสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น
3. มีระบบเครือข่ายการนิเทศสนับสนุน
4. ใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยในการนิเทศ
5. ใช้ข้อมูลพื้นฐานและกระบวนการวิจัยในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศ
6. ผู้นิเทศทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ/พี่เลี้ยง (coach/mentor) ให้คำแนะนำและดูแลอย่างใกล้ชิด
7. ผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศรับผลการนิเทศร่วมกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, น. 67) กล่าวถึง กระบวนการนิเทศ การศึกษาที่จะสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้น ศึกษานิเทศก์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ จำเป็นต้องเข้าใจภารกิจและระบบการนิเทศภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านนโยบายและสังคม สภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย สามารถประยุกต์ใช้กระบวนการนิเทศโดยตั้งเป้าหมายที่การพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพและจัดการศึกษาให้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ ที่พึงประสงค์หรือมืออาชีพ คือ ควรเน้นผู้ให้คำปรึกษาช่วยเหลือ (Coach) เป็นพี่เลี้ยง (Mentor) เป็นผู้วิจัย (Research) เป็นผู้พัฒนา (Development) มีสมรรถนะหลัก คือ มีทักษะการคิด การแก้ปัญหา การวิจัย การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ดังนั้น ศึกษานิเทศก์จึงต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้เท่าทันวิทยาการ ที่เปลี่ยนแปลงไปในศตวรรษที่ 21 มีคุณลักษณะของการเป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ความเป็นกัลยาณมิตร (Critical Friend) มีทักษะในการชี้แนะสะท้อนคิด (Reflective Coaching)

สรุปได้ว่า การนิเทศแนวใหม่เป็นการปรับเปลี่ยนการนิเทศภายใต้บริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง เป็นการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยก่อให้เกิดความร่วมมือ และใช้ทรัพยากรร่วมกัน อาจใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้มีบทบาทในการนิเทศ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์จึงต้องมีคุณลักษณะเป็นมืออาชีพเน้นการเป็นผู้ให้คำปรึกษาช่วยเหลือ เป็นพี่เลี้ยง เป็นผู้วิจัยและเป็นผู้พัฒนาอย่างเป็นกัลยาณมิตร

2.4 แนวคิดการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย

2.4.1 การนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย หรือการนิเทศโดยใช้วิจัยเป็นฐาน

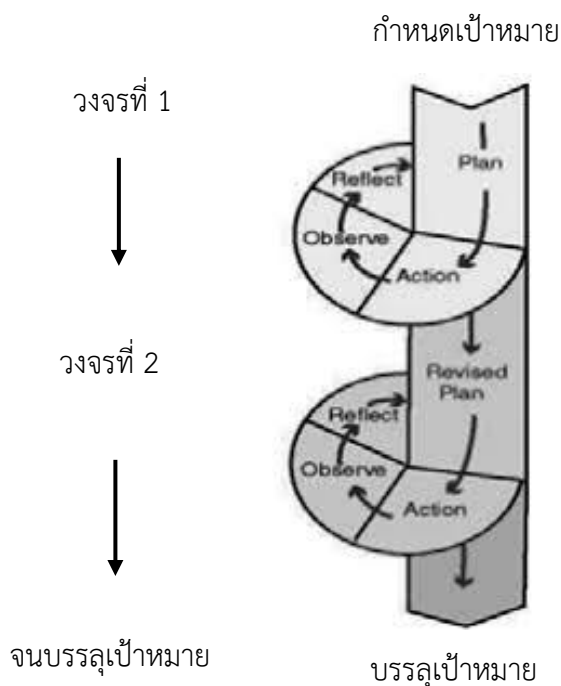
สังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งข่าวสารข้อมูล บนฐานของระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ และสังคมเครือข่าย การนิเทศแนวใหม่จึงต้องปรับบทบาทของศึกษานิเทศก์ การนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย หรือการนิเทศโดยใช้วิจัยเป็นฐานเป็นอีกหนึ่งวิธีการนิเทศที่ผู้นิเทศนิยมใช้ในการนิเทศ ติดตาม และช่วยเหลือ ผู้รับการนิเทศเพราะเป็นการพัฒนาบนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นจริงในพื้นที่ การปฏิบัติงานหรือในห้องเรียน ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงการนิเทศดังกล่าวไว้ ดังนี้

สุพิชญา ตันตวิวัฒน์ผล (2559) (เอกสารจากเว็บไซต์) กล่าวว่า การนิเทศโดยใช้ การวิจัยเป็นฐาน สังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งข่าวสารข้อมูลบนฐานของระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ และสังคม เครือข่ายการนิเทศแนวใหม่จึงต้องปรับบทบาทของศึกษานิเทศก์ให้ฟังมาก พูดน้อย ใช้คำถาม สะท้อนการคิดบนพื้นฐานของข้อมูล ลดการบอกคำตอบ ไม่สั่งการใด ๆ และยึดหลักผู้รับการนิเทศคือ เพื่อนร่วมเรียนรู้ตามเทคนิคการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด (Reflective Coaching) โดยใช้กระบวนการวิจัย

เป็นฐานในการพัฒนานวัตกรรมบนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นจริงในพื้นที่การปฏิบัติงานหรือในห้องเรียน (Working in Classroom) ซึ่งทั้งศึกษานิเทศก์ และครูจะวิเคราะห์สภาพปัญหาปัจจุบันร่วมกันเพื่อหาแนวทาง ในการพัฒนานวัตกรรมแก้ปัญหา นั่นคือการปฏิบัติงานในหน้าที่ของทั้งศึกษานิเทศก์และครู โดยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (P - A - O - R) ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย ดังนี้

1. กำหนดและวิเคราะห์ปัญหา ผู้นิเทศจะร่วมมือการนิเทศโดยตรง ดังนั้น จึงต้องวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ จุดควรพัฒนา ร่วมกับครูวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ลักษณะปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับครู
2. การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาจากสาเหตุของปัญหาผู้นิเทศจะร่วมกับผู้รับการนิเทศกำหนดวิธีและแนวทางการนิเทศเพื่อแก้ปัญหา นั้น ๆ คิด พัฒนาสื่อและนวัตกรรมซึ่งอาจเป็นวิธีการ หรือกิจกรรมการนิเทศซึ่งจะอยู่บนพื้นฐานของหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีการ นั้น ๆ ตลอดทั้งมีการหาคุณภาพของสื่อที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้มีความเชื่อถือได้
3. การดำเนินการนิเทศ โดยนำวิธีการ หรือกิจกรรมที่เป็นสื่อนวัตกรรมที่พัฒนาไปใช้ในการนิเทศในขั้นตอนนี้จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้สถิติที่เหมาะสม
4. การสรุปผลและเขียนรายงาน โดยการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลไปสรุปผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้ครอบคลุมทุกประเด็น แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบที่เหมาะสมและมีคุณภาพ
5. การเผยแพร่ หลังจากที่ได้มีการสรุปและเขียนรายงานผลการปฏิบัติงานแล้ว ผู้นิเทศควรจะได้มีการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีความสนใจนำไปใช้หรือต่อยอดต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, น. 20) (เอกสารจากเว็บไซต์) กล่าวว่า การนิเทศโดยกระบวนการวิจัย คือ การนิเทศโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบ P - A - O - R (Plan – Act – Observe - Reflect) โดยศึกษานิเทศก์จะค้นหาปัญหาและแนวทางพัฒนาโรงเรียนแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา รวมถึงการค้นหาและพัฒนานวัตกรรมที่จะใช้แก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนร่วมกับครู โดยศึกษานิเทศก์จะร่วมคิด ร่วมทำ รวมถึงเป็นเพื่อนร่วมเรียนรู้กับครูในโรงเรียนอย่างกัลยาณมิตรโดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด (Reflective Coaching) เพื่อร่วมกันกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนทุกมิติให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ของหลักสูตร ซึ่งแนวทางในการเริ่มต้นพัฒนานวัตกรรมเพื่อทำวิจัยปฏิบัติการร่วมกับครูในโรงเรียน นั่นคือ ทั้งศึกษานิเทศก์และครูต่างทำวิจัยปฏิบัติการ มีขั้นตอนดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนวิจัยปฏิบัติการ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, น. 20) (เอกสารจากเว็บไซต์)

จากแผนภาพการวิจัยปฏิบัติการ ศึกษาวิเคราะห์ปฏิบัติการนิเทศโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบ P – A – O – R (Plan – Action – Observe – Reflect) โดยศึกษานิเทศก์จะค้นหาปัญหาและแนวทางพัฒนาโรงเรียนแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา รวมถึงการค้นหาและพัฒนานวัตกรรมที่จะใช้แก้ปัญหา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนร่วมกับครู (Supervisor working with the teacher in the classroom) โดยศึกษานิเทศก์จะร่วมคิด ร่วมทำ เป็นเพื่อนร่วมเรียนรู้กับครูในโรงเรียนอย่างกลมกลืนมิตรโดยใช้เทคนิคการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด (Reflective Coaching) เพื่อร่วมกันกำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนทุกมิติ ให้บรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งแนวทางในการเริ่มต้นพัฒนานวัตกรรมเพื่อทำวิจัยปฏิบัติการร่วมกับครูในโรงเรียน นั่นคือ ทั้งศึกษานิเทศก์และครูต่างทำวิจัยปฏิบัติการ มีขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัญหา โดยศึกษานิเทศก์จะค้นหาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา โดยเข้าสังเกตการสอนหรือเก็บข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครูในโรงเรียน แล้วนำปัญหาหรือแนวทางการแก้ปัญหามาวิเคราะห์ร่วมกันกับครูเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น

2. การศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและพิจารณารายการนวัตกรรมที่มีความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา โดยศึกษานิเทศก์นำผลการวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับครูมาศึกษาวิเคราะห์ในเชิงวิชาการ และศึกษาค้นคว้าถึงความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การเลือกวิธีการแก้ปัญหา และนำทางเลือกดังกล่าวไปสู่การพิจารณาปรึกษาร่วมกันกับครูในโรงเรียนเพื่อเลือกนวัตกรรมที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาต่อไป

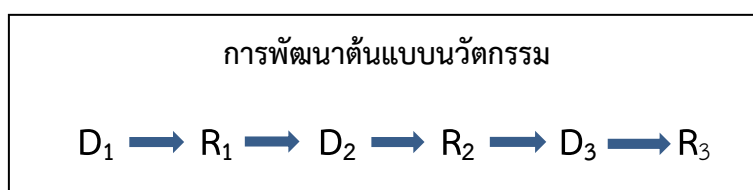
3. เลือกนวัตกรรมที่เหมาะสมที่สุด โดยศึกษานิตยสารและครูร่วมกันวิเคราะห์ เพื่อกำหนดและเลือกนวัตกรรมที่เหมาะสมที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา โดยพิจารณาถึงความเหมาะสม ครอบคลุมประเด็นที่เป็นปัญหา เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงในห้องเรียนและโรงเรียน

4. สร้างต้นแบบนวัตกรรม ศึกษานิตยสารและครูร่วมกันสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้อง กับปัญหาโดยยึดหลักวิชาการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างนวัตกรรมที่จะนำไปทดลองใช้ในชั้นเรียน ของครูและเก็บข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์หาแนวทางพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมต่อไป (ขั้นตอน D1: Development - 1 และ R1: Research - 1 ในขั้นตอนการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรม)

5. ทดลองใช้และปรับปรุงต้นแบบอย่างต่อเนื่อง หลังจากการสร้างต้นแบบ นวัตกรรมแล้วศึกษานิตยสารและครูร่วมกันนำนวัตกรรมมาใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียนหรือโรงเรียน ซึ่งต้นแบบนวัตกรรมในระยะเริ่มต้นอาจจะยังไม่สมบูรณ์เพียงพอที่จะใช้แก้ปัญหาให้บรรลุเป้าหมายได้ จึงต้องมีการปรับปรุงนวัตกรรมและเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ผลการใช้นวัตกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (ขั้นตอน D2: Development - 2 และ R2: Research - 2 ในขั้นตอนการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรม)

6. ทดลองภาคสนาม หลังจากทดลองใช้และพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมจนมั่นใจแล้ว ศึกษานิตยสารและครูร่วมกันนำนวัตกรรมไปใช้จริงในชั้นเรียนหรือโรงเรียนและร่วมกันสังเกตผลและเก็บข้อมูล เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป (ขั้นตอน D3: Development - 3 และ R3: Research - 3 ในขั้นตอนการพัฒนา ต้นแบบนวัตกรรม)

7. การประเมินผลการทดลองใช้ สรุปผลและเขียนรายงานการพัฒนานวัตกรรม หลังจากศึกษานิตยสารและครูร่วมกันพัฒนานวัตกรรมและทดลองใช้ นวัตกรรมพร้อมทั้งเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจะนำขั้นตอนการพัฒนาและผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาเขียนรายงานเป็นเชิงวิจัย เมื่อดำเนินการครบ 7 ขั้นตอน ดังแผนภาพกระบวนการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมทั้งศึกษานิตยสารและครู ได้เรียนรู้ร่วมกันโดยการปฏิบัติการวิจัยผ่านงานในหน้าที่ของทั้งศึกษานิตยสารและครูในห้องเรียนหรือโรงเรียน ตามแนวทาง Working in Classroom ผลที่ได้คือผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพและผลพลอยได้คือ เกิดรายงานวิจัยของศึกษานิตยสารและครูจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ ระยะเริ่มต้นจะเน้นการพัฒนา นวัตกรรม D1 (นวัตกรรมสำคัญมาก) และเมื่อจบกระบวนการวิจัย R3 (การวิจัยสำคัญมาก) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การพัฒนาต้นแบบนวัตกรรม

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, น. 22) (เอกสารจากเว็บไซต์)

การนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย จึงเป็นการนิเทศโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน ตามขั้นตอนกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (P - A - O - R) 4 ขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นการวางแผน การลงมือปฏิบัติการ สังเกตการณ์และการสะท้อนผล โดยความร่วมมือระหว่างศึกษานิตยสารและครูในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมออกแบบ ร่วมนำไปใช้และร่วมสะท้อนผล

2.4.2 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1) ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้คล้ายคลึงกัน โดยศัพท์ที่ใช้เรียกในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Participatory Action Research” เหมือนกัน แต่ในภาษาไทยอาจใช้คำแตกต่างกันบ้าง เช่น การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เป็นต้น สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า “การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมคล้ายคลึงกัน ดังนี้

สุภาวงศ์ จันทวานิช (2537, น. 67-68) กล่าวถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ว่าเป็นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหาการดำเนินการ การติดตามผลจนถึงขั้นประเมินผล

พันธุ์ทิพย์ รามสูต (2540, น. 31) ได้ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า “การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) เป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประชาชนผู้เคยเป็นประชากรที่ถูกวิจัยกลับบทบาทเปลี่ยนเป็นผู้ร่วมในการกระทำวิจัยนั่นเอง โดยการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการวิจัย จนกระทั่งการกระจายความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปสู่การลงมือปฏิบัติ”

ชอบ เข้มกลัด และ โกวิท พวงงาม (2547, น. 3) สรุปความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การวิจัยเพื่อการพัฒนาที่รวมการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เข้าด้วยกันและเป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยคณะนักวิจัย ชุมชน และแกนนำชาวบ้าน มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอนตั้งแต่การศึกษาชุมชน การวิจัยปัญหา การหาแนวทางในการแก้ปัญหา ตลอดจนการดำเนินงานและติดตามผลเพื่อให้ผลของการวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในการพัฒนา

สำราญ กำจัดภัย (2553, น. 56) ให้ความหมายการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ตามหลักการของการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์มุ่งไปที่การแก้ปัญหาหรือพัฒนากลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายทั้งในแง่ของผู้ร่วมกระบวนการวิจัยและผู้มีส่วนในการใช้ประโยชน์ของการวิจัย

พระมหาชนะ ชยธมโม (ชนะชัย) (2560, น. 6) ได้ให้ความหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การวิจัยที่มีรูปแบบเน้นความเป็นศาสตร์เชิงวิพากษ์ (Critical Science) การนำเสนอผลการวิจัยที่อิงกับแนวคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Approach) แสดงหลักฐานประกอบทั้งข้อมูล สถิติ ภาพถ่าย เอกสาร ความรู้ใหม่ หรืออื่น ๆ ถึงสิ่งที่ได้ร่วมคิด ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลงทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จ และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และระดับองค์กร รวมทั้งความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น

อมาวสี อัมพันศิริรัตน์ และ พิมพิมล วงศ์ไชยา (2560, น. 194) กล่าวถึง การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ว่าเป็นการแสวงหาความรู้เพื่อความเข้าใจและพัฒนาสิ่งต่าง ๆ โดยการเปลี่ยนแปลง หัวใจสำคัญคือการเก็บรวบรวมข้อมูล การสะท้อนคิดที่นักวิจัยและผู้ร่วมวิจัย

(participant) ทำไปด้วยกัน ดังนั้นจึงเกิดความเข้าใจและพัฒนาการปฏิบัติร่วมกันภายใต้สถานการณ์ที่ค้นพบด้วยตนเอง

Kemmis and McTaggart (1988, p. 10) ได้ให้ความหมายการวิจัยปฏิบัติการว่าเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยคือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้น การวิจัยเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยที่ไม่ได้แตกต่างไปจากงานวิจัยอื่นในเชิงเทคนิค แต่แตกต่างในด้านวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การวิจัยที่เป็นการสะท้อนผล การปฏิบัติงานนั้นเป็นวงจรแบบขดลวดโดยเริ่มต้นที่การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล เป็นการวิจัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการสะท้อนผลเกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

Selener (1997, p. 17) กล่าวถึงการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า “การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)” คือ การวิจัยที่เริ่มต้นและจบลงในกลุ่มคนเป็นงานวิจัยที่ดำเนินการเพื่อมุ่งแก้ปัญหาในเชิงปฏิบัติในสภาพความเป็นจริง (to solve practical problem in real word) และนักวิจัยมีบทบาทในการทำงานร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในกลุ่มคนในทุกขั้นตอน จากความหมายต่าง ๆ และนิยามข้างต้น

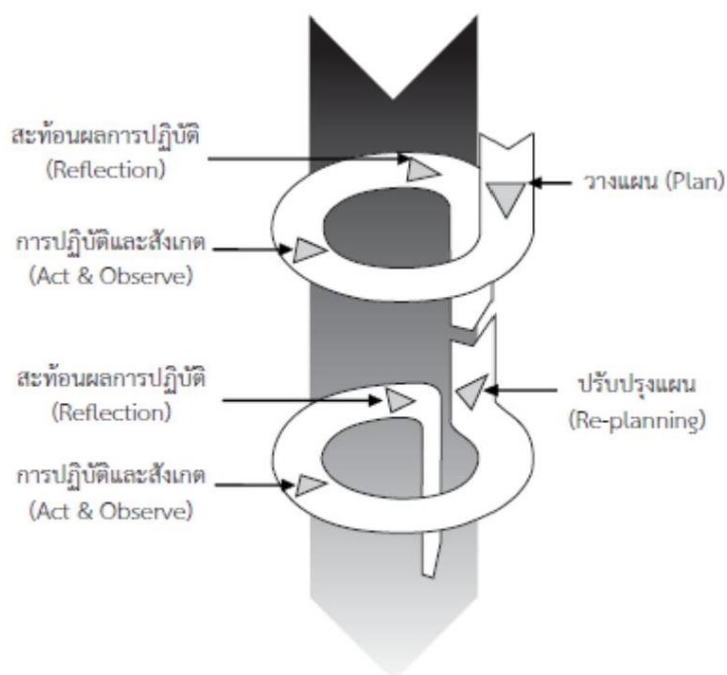
Crane and O'Regan (2010, p. 11) กล่าวถึง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อทำสิ่งต่าง ๆ ให้ ดีขึ้น เป็นการเผยแพร่ความรู้ผ่านประสบการณ์ชีวิตของผู้ร่วมวิจัย ผู้ที่ควรจะเข้าร่วม คือ คนที่เผชิญกับปัญหานั้น ๆ และมีผลกระทบมากที่สุด ซึ่งเรียกว่า “participatory” จุดเด่นของวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ สามารถนำไปปฏิบัติได้ในบริบทที่ซับซ้อนกับผู้ให้บริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาศักยภาพของประชาชน

สรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การแสวงหาความรู้ ความจริง ที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ตรวจสอบได้ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีกลุ่มบุคคลเข้ามาร่วมกันเรียนรู้ เพื่อรู้จักตัวเอง ชุมชน สิ่งแวดล้อม ให้เห็นปัญหาของตัวเอง และเห็นทางแก้หรือทางออกจากปัญหา โดยลงมือปฏิบัติจริง ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลจริง เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและพัฒนางานให้ดีขึ้น

2) กระบวนการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นกระบวนการวิจัยที่เป็นการบูรณาการข้อดีของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research: AR) และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research: PR) เข้าด้วยกัน จึงเป็นการศึกษารวบรวมหรือการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุป อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง โดยมีแนวคิดในกระบวนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของนักวิชาการชาวต่างประเทศ และชาวไทย ดังนี้

Kemmis and McTaggart (1988, pp. 11-15) ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการโดยดำเนินกิจกรรมการวิจัยที่สำคัญ 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การวางแผนเพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Planning) 2) ลงมือปฏิบัติการตามแผน (Action) 3) สังเกตการณ์ (Observation) และ 4) สะท้อนกลับ (Reflection) กระบวนการและผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและปรับปรุงแผนการปฏิบัติงาน (Re - planning) โดยดำเนินการเช่นนี้ต่อไปเรื่อย ๆ รายละเอียด ตามภาพที่ 4

ภาพที่ 4 วงจรของการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart

วงจรกระบวนการวิจัยปฏิบัติการประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นสังเกตการณ์ และขั้นสะท้อนการปฏิบัติ ดังรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Planning) เริ่มต้นด้วยการสำรวจปัญหาที่สำคัญระหว่างครูและนักเรียน ผู้ปกครองและ/หรือผู้บริหาร เพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญ ตลอดจนการแยกแยะรายละเอียดของปัญหานั้น เกี่ยวกับลักษณะของปัญหา เป็นปัญหาเกี่ยวกับใคร มีแนวทางแก้ปัญหอย่างไร เช่น ครูต้องเปลี่ยนวิธีสอน นักเรียนต้องทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น ในขั้นตอนการวางแผนจะมีการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งเป็นการวิเคราะห์สภาพปัญหาในชั้นเรียนอย่างครอบคลุมทุกแง่ ทุกมุม

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Action) หลังจากที่เราได้ร่วมกันวางแผนเสร็จสิ้นถึงขั้นลงมือปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน โดยใช้การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นร่วมกันของทีมงานเพื่อทำการแก้ไขปรับปรุง ฉะนั้น แผนที่กำหนดควรมีการยืดหยุ่นปรับแก้ได้โดยผู้วิจัยต้องใช้วิจารณญาณ และการตัดสินใจที่เหมาะสม และมุ่งปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นขณะที่ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้โดยการจดบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยสังเกตกระบวนการปฏิบัติ (The Action Process) และผลของการปฏิบัติ (The Effects of Action)

ขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) ขั้นสุดท้ายของวงจรการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการคือการประเมินผลหรือตรวจสอบการปฏิบัติงาน หรือสิ่งที่เป็นข้อปฏิบัติของข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ผู้ร่วมวิจัยกับผู้เกี่ยวข้องควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้จากเครื่องมือต่าง ๆ มาตรวจสอบ

ปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับสภาพสังคมหรือสิ่งแวดล้อมโดยผ่านการอภิปรายปัญหา การประเมินโดยกลุ่มทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรม และเป็นข้อมูลพื้นฐาน นำไปสู่การปรับปรุง และการวางแผนปฏิบัติต่อไป

องอาจ นัยวัฒน์ (2548, น. 343) ได้อธิบายถึงกิจกรรมการวิจัยปฏิบัติการแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติการไว้ก่อนล่วงหน้า โดยอาศัยการคาดคะเนแนวโน้มของผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ประกอบกับการระลึกถึงเหตุการณ์หรือเรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขตามประสบการณ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมของผู้วางแผน ภายใต้การไตร่ตรองถึงปัจจัยสนับสนุน ขัดขวางความสำเร็จ ในการแก้ไขปัญหา การต่อต้าน รวมทั้งสภาวะการณ์ เงื่อนไขอื่น ๆ ที่แวดล้อมปัญหาอยู่ในเวลานั้น โดยทั่วไปการวางแผนจะต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อจะสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นในอนาคต

2. การปฏิบัติการ (Action) เป็นการลงมือดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ อย่างระมัดระวัง และควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในแผน อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้มีโอกาสแปรเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขและข้อจำกัด ของสภาวะการณ์เวลานั้นได้ด้วยเหตุนี้แผนปฏิบัติการที่ดีจะต้องมีลักษณะเป็นเพียงแผนชั่วคราว ซึ่งเปิดช่องให้ผู้ปฏิบัติการสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามเงื่อนไขและปัจจัยที่เป็นอยู่ ในขณะนั้น การปฏิบัติการที่ดีจะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เป็นพลวัตรภายใต้การใช้ ดุลยพินิจในการตัดสินใจ

3. การสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการ และผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำลงไป รวมทั้งสังเกตการณ์ ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยอุปสรรคการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่าง ปฏิบัติการตามแผนว่ามีสภาพหรือลักษณะเป็นอย่างไร การสังเกตการณ์ที่ดีจะต้องมีการวางแผนไว้ ก่อนล่วงหน้าอย่างคร่าว ๆ โดยจะต้องมีขอบเขตไม่แคบหรือจำกัดจนเกินไป เพื่อจะได้เป็นแนวทาง สำหรับการสะท้อนกลับกระบวนการและ ผลการปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นตามมา

4. การสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการให้ข้อมูลถึงการกระทำตามที่บันทึกข้อมูลไว้ จากการสังเกตในเชิงวิพากษ์กระบวนการและผลการปฏิบัติงานตามที่วางแผนไว้ ตลอดจนการวิเคราะห์ เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคการพัฒนา รวมทั้งประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไป ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ การสะท้อนกลับโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์ หรือประเมินผลการปฏิบัติงานระหว่างบุคคลที่มีส่วนร่วมในการวิจัยจะเป็นวิธีการปรับปรุงวิธีการ ปฏิบัติงานตามแนวทางดั้งเดิมไปเป็นการปฏิบัติงานตามวิธีการใหม่ ซึ่งใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการ ทบทวนและปรับปรุงวางแผนปฏิบัติการในวงจรกระบวนการวิจัยในรอบหรือเกลียวต่อไป

อมาวสี อัมพันศิริรัตน์ และ พิมพิมล วงศ์ไชยา (2560, น. 195-197) ได้กล่าวถึง วงจรการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. PAR เป็นวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยองค์ประกอบ ที่สำคัญ 5 องค์ประกอบคือ การสังเกต การสะท้อนคิด การวางแผน การปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1.1 การสังเกต การสังเกตที่ดีต้องการการเฝ้ามองดูว่าอะไรเกิดขึ้นและพรรณนาตามความเป็นจริง เพื่อเตรียมข้อมูลในการสะท้อนคิด โดยการทำความเข้าใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง

1.2 การสะท้อนคิด ขั้นตอนการสะท้อนคิด ประกอบด้วย

1.2.1 ถอยกลับมาและสะท้อนคิดว่าเกิดอะไรขึ้น ให้เวลากับการเข้าร่วมและฟังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในส่วนที่มีมุมมองและการตีความที่ต่างกัน

1.2.2 พัฒนาความคิดต่าง ๆ หรือทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น มีการระดมสมองโดยการพูดคุยกัน การแลกเปลี่ยนกันอย่างลึกซึ้งและการนำสิ่งต่างๆ มาประติดประต่อกัน

1.2.3 การแลกเปลี่ยนความคิดต่าง ๆ กับผู้อื่นเกี่ยวกับการตีความ และการให้ความหมาย ได้แก่ การเปรียบเทียบสิ่งที่เราสังเกตเห็นกับสิ่งที่ปรากฏ คำว่า “แลกเปลี่ยน” หมายถึงการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการกระทำใหม่ ๆ อย่างไม่เป็นทางการและความเข้าใจใหม่ ๆ ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และยังหมายถึงการแลกเปลี่ยนอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยด้วยคำถาม การปฏิบัติและสิ่งค้นพบต่าง ๆ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกระทำใหม่ การแลกเปลี่ยนยังรวมถึงการรายงานวิจัยเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะ

1.3 การวางแผน ประกอบด้วย

1.3.1 ตั้งคำถามที่จะต้องหาคำตอบให้ชัดเจน

1.3.2 ระบุกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทดลอง

1.3.3 การพัฒนาแผนปฏิบัติการ

1.4 การลงมือปฏิบัติ (Act) ประกอบด้วย

1.4.1 เป็นการทำตามที่วางแผนไว้อย่างเป็นระบบ

1.4.2 การสื่อสารกับผู้อื่นและเข้าร่วมในกระบวนการ

1.4.3 ติดตามสิ่งที่เกิดขึ้น

1.5 การแลกเปลี่ยน (share) ประกอบด้วย

1.5.1 นำสิ่งที่ยังมีคำตอบไม่แน่นอนมาแลกเปลี่ยนในกลุ่ม

1.5.2 เชิญชวนคนอื่นๆ ให้สะท้อนคิดว่า แต่ละคนได้พบอะไร

1.5.3 กำหนดขอบเขตข้อสรุปของแต่ละ คนและพิจารณาสิ่งที่จะนำไปปฏิบัติ

เพื่อวางแผนในวงจรต่อไป

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart มาเป็นกระบวนการในการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย โดยดำเนินการแบบมีส่วนร่วมกับครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับการนิเทศแนวใหม่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการนิเทศโดยใช้วิจัยเป็นฐาน (Research – Based Supervision: RBS) ให้มีความเหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยกระบวนการนิเทศจะดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน (P – A – O – R) ประกอบด้วย 1) ขั้นการวางแผน (Planning) ศึกษาวิเคราะห์ร่วมกับครูศึกษา วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นและวางแผนร่วมกันเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา 2) ขั้นการปฏิบัติการ (Action) ศึกษาวิเคราะห์และครูร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์เพื่อเลือกแนวทางการแก้ปัญหาหรือร่วมกันพัฒนานวัตกรรมในการแก้ปัญหา 3) ขั้นการสังเกต (Observation) ศึกษาวิเคราะห์ดำเนินการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู

ตามแผนการจัดการเรียนรู้และการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน บันทึกผลการแก้ปัญหา หรือผลการใช้วัตกรรมการแก้ปัญหา 4) ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) การสะท้อนจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาหรือผลการสร้างนวัตกรรมใช้ในการแก้ปัญหา

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย

ยุพิน ยืนยง (2553) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบและประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพ การวิจัยในชั้นเรียน ของครูกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนและนักเรียน เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ 2) โรงเรียนนักบุญเปโตร และ 3) โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบอาสาสมัคร จำแนกเป็นครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ จำนวน 11 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 และ 6 จำนวน 328 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสัมภาษณ์อาจารย์นิเทศเกี่ยวกับ สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียน แบบทดสอบ เรื่อง การทำวิจัยในชั้นเรียน แบบทดสอบ เรื่อง การดูแล ให้คำปรึกษาแนะนำ แบบประเมินความสามารถ ในการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ แบบประเมินความสามารถในการสอนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู การสอนคณิตศาสตร์ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู แบบประเมิน งานวิจัยในชั้นเรียน แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ แบบสอบถาม ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการดูแล ให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสอนและการทำ วิจัยในชั้นเรียนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู ประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มี ต่อการใช้รูปแบบการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่า Wilcoxon Signed Ranks Test ค่า t-test แบบ dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลาย วิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพ การวิจัยในชั้นเรียน มีชื่อว่า ซีไอพีอี (CIPE Model) ประกอบด้วย หลักการ มุ่งเน้นกระบวนการนิเทศที่เป็นระบบสัมพันธ์กันและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการนิเทศและการทำวิจัยในชั้นเรียน กระบวนการนิเทศ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอน ที่ 1 Classifying: C การคัดกรองระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อจัดกลุ่มครูและเลือกวิธีการนิเทศที่เหมาะสมสำหรับครูแต่ละกลุ่ม ขั้นตอนที่ 2 Informing: I การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ขั้นตอนที่ 3 Proceeding: P การดำเนินงาน ได้แก่ 3.1 การประชุม ก่อนการสังเกตการสอน (Pre conference) 3.2 การสังเกตการสอน (Observation) 3.3 การประชุม หลังการสังเกตการสอน (Post conference) ขั้นตอนที่ 4 Evaluating: E การประเมินผลการนิเทศ โดยมีการกำกับ ติดตาม (Monitoring) อย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอน และผลการใช้รูปแบบการนิเทศ แบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูผู้นิเทศมีสมรรถภาพ ในการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการอยู่ในระดับสูงมาก และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้ รูปแบบการนิเทศมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ ครูผู้รับการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการ ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศมีสมรรถภาพการวิจัย

ในชั้นเรียนอยู่ในระดับสูงมากและมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการอยู่ในระดับมากที่สุดและนักเรียนมีผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการของครูผู้รับการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการใช้รูปแบบการนิเทศนักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศ

ปราโมทย์ พรหมจันทร์ (2556) ดำเนินการวิจัยการพัฒนาความสามารถของครูด้านการออกแบบและสร้างนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้วิจัยเป็นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาความสามารถของครู ด้านการออกแบบและสร้างนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน 2) เพื่อศึกษาความสามารถของครูด้านการออกแบบและสร้างนวัตกรรมการศึกษา และ 3) เพื่อนำเสนอกระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถของครูด้านการออกแบบและสร้างนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูประจำการของสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาลำปาง เขต 3 จำนวน 20 คน รูปแบบการวิจัย คือ แบบศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียววัดครั้งเดียว (The one - group posttest - only design) ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาความสามารถของครูด้านการออกแบบและสร้างนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้วิจัยเป็นฐานประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการออกแบบขั้นการพัฒนาขั้นการนำไปทดลองใช้ และขั้นการประเมินผล โดยมีใบงานที่เป็นภาระงานเพื่อกำหนดกิจกรรม จำนวน 16 ใบงาน ครูประเมินตนเองด้านความสามารถในการออกแบบและสร้างนวัตกรรมการศึกษา อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ครูมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก ผลการสะท้อนคิดการเรียนรู้ของครู พบว่า ครูส่วนใหญ่คาดหวังที่จะมีความสามารถในการผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลครูได้รับความรู้ตามที่คาดหวังไว้ และได้รับแนวคิดการออกแบบและสร้างนวัตกรรมการศึกษาที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น ครูส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้จัดการฝึกอบรมแจ้งทรัพยากรในการผลิตสื่อการเรียนการสอนในลักษณะคอมพิวเตอร์ช่วยสอนล่วงหน้า และจัดอบรมอย่างต่อเนื่องเพิ่มเติมและส่วนใหญ่ วางแผนที่จะนำทักษะและแนวความคิดในการออกแบบและสร้างนวัตกรรมการศึกษาไปพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย โดยใช้สื่อประสมเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาง่ายขึ้น

จันทรา ต้านคงรักษ์ (2556ก) ดำเนินการวิจัยการพัฒนาคู่มือการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับครูชำนาญการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคู่มือการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนและเพื่อศึกษาผลการใช้คู่มือการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ดำเนินการ 3 ระยะ ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนาคู่มือการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน (ปีการศึกษา 2553 - 2554) ระยะที่ 2 การทดลองใช้และพัฒนาคู่มือการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน (ปีการศึกษา 2555) ระยะที่ 3 การขยายผลการใช้คู่มือการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน (ปีการศึกษา 2556) โดยนำกระบวนการนิเทศการศึกษามาปรับใช้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการและกำหนดจุดพัฒนา ขั้นที่ 2 การวางแผนการพัฒนา/การวางแผนการนิเทศ ขั้นที่ 3 การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ ขั้นที่ 5 การติดตามประเมินผล และขั้นที่ 6 การสรุปรายงานและเผยแพร่ผลงาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) คู่มือการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน 2) แบบทดสอบการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน 3) แบบสอบถามความคิดเห็นต่อคู่มือ 4) แบบประเมินคุณภาพรายงานวิจัยในชั้นเรียน

และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า คู่มือการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน มีประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 84.96/84.76$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 80/80$ ที่กำหนดไว้ ความรู้ด้านการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน หลังได้รับการนิเทศและใช้คู่มือการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูชำนาญการ สูงกว่าก่อนได้รับการนิเทศและใช้คู่มือการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 รายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูชำนาญการที่ได้รับการนิเทศและใช้คู่มือการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมในระดับดีมาก ความพึงพอใจของครูชำนาญการที่มีต่อการใช้คู่มือการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมในระดับมากที่สุด

พาสนา ชลบุรีพันธ์ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ และนำเสนอรูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและศึกษาความสามารถของครูในการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน และความต้องการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ผลการวิจัยที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการนิเทศการสอน ในขณะที่ด้านเทคนิคการนิเทศและวิธีการนิเทศการสอนมีความต้องการมากที่สุด ส่วนรูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดมี 3 ส่วน ได้แก่ 1) แนวคิดของรูปแบบการนิเทศซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดและตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และการศึกษา 4.0 ของรัฐบาล ปัจจุบัน 2) หลักการของรูปแบบมี 4 หลักการ ได้แก่ หลักคุณภาพ หลักการมีส่วนร่วม หลักบูรณาการ ความต่อเนื่อง หลักความทันสมัยของเทคโนโลยีและข้อมูลที่ต้องการ และ 3) การนิเทศการสอนประกอบด้วยวิธีการนิเทศ 5 ขั้นตอน ได้แก่ จัดทำข้อมูลสารสนเทศ วางแผนการนิเทศการสอน ใช้สื่อเครื่องมือและเทคโนโลยีจัดกิจกรรมนิเทศการสอนและประเมินการนิเทศการสอน และกลไกสนับสนุนการนิเทศการสอน มี 3 ด้าน ได้แก่ การใช้เทคนิคและวิธีการนิเทศการสอน การมีส่วนร่วมนิเทศการสอน และการวิจัยเพื่อพัฒนาการนิเทศการสอน

ปิยะวรรณ เชิญทอง (2562) (เอกสารจากเว็บไซต์) ได้ดำเนินการนิเทศโดยกระบวนการวิจัย (Research Base Supervision) เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศโดยกระบวนการ วิจัยสำหรับพัฒนาความสามารถในการสร้างชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 และเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูแกนนำวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ปีการศึกษา 2561 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 3 จำนวน 50 คน (จบการศึกษาในสาขาวิชา วิทยาศาสตร์ทั่วไป เคมี ฟิสิกส์ และชีววิทยา) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการนิเทศโดยกระบวนการวิจัย (Research Base Supervision) เพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ตามกระบวนการของวิจัยปฏิบัติการ คือ 1) การวางแผน (P - Plan)

การประชุมเชิงปฏิบัติการครู แกนนำวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 เกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์และการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการวิเคราะห์ตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ 2) การปฏิบัติการ (A - Act) และ 3) การสังเกต (O - Observing) พบว่า ครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์ตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ สามารถวิเคราะห์ตัวชี้วัดสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ ทำการสรุปความ เนื้อหาสาระในการสอน เทคนิคการจำที่สื่อความรู้ความเข้าใจ และนำรูปแบบ หรือเทคนิค หรือการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning 4) การสะท้อนผล (R - Reflecting) พบว่า ครูแกนนำวิชาวิทยาศาสตร์มีการรวมกลุ่มหรือเครือข่ายของครูที่มีศักยภาพ ครูมีความถนัดในการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์การวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้จากตัวชี้วัดครูมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งเกิดจากประสบการณ์และองค์ความรู้เดิมในการจัดการเรียนการสอน และเทคนิคการสรุปความเพื่อให้นักเรียนจดจำ และมีความแม่นยำทางเนื้อหาในวิชาวิทยาศาสตร์ ส่วนผลการพัฒนาความสามารถในการสร้างชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 พบว่า ครูสร้างชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์จากการวิเคราะห์และออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ 70 ตัวชี้วัด สร้างเป็นชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 50 หน่วยการเรียนรู้จากการประเมินความสามารถในการสร้างชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการสร้างชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ มีผลสรุปรวมคะแนนความสามารถในการสร้างชุดการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เฉลี่ยเท่ากับ 9.70 จากคะแนนเต็ม 10 อยู่ในระดับดีมาก

3. การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

3.1 ความหมายของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

นวัตกรรม (Innovation) มาจากคำบาลีว่า นวตา + คำสันสกฤตว่า กรม และคำภาษาอังกฤษว่า (Innovation) หมายถึง การกระทำหรือสิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือแปลกไปจากเดิม ซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการหรืออุปกรณ์ เป็นต้น (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) (เอกสารจากเว็บไซต์)

ในวงการศึกษามีคำเกี่ยวกับนวัตกรรมอยู่ 3 คำ ได้แก่

1. นวัตกรรมการศึกษา (Educational innovation) หมายถึง สิ่งใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา
2. นวัตกรรมการเรียนการสอน (Instructional innovation) หมายถึง สิ่งใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
3. นวัตกรรมการเรียนรู้ (Learning innovation) หมายถึง สิ่งใหม่ที่นำมาใช้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

จะเห็นได้ว่านวัตกรรมการศึกษาเป็นนวัตกรรมที่ใช้ในวงกว้างด้านต่าง ๆ ที่เป็นการจัดการศึกษา นวัตกรรมการเรียนการสอนและนวัตกรรมการเรียนรู้ จัดเป็นนวัตกรรมประเภทเดียวกัน มีจุดเน้นที่การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการศึกษาความหมายจากนักวิชาการหลากหลาย ดังนี้

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ (2553, น. 16) นวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง สิ่งใหม่ ๆ ที่สร้างขึ้นมาเพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ แนวคิด รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา

จันทรา ตำนคงรักษ์ (2556ข, น. 21) กล่าวว่า นวัตกรรมทางการศึกษา คือ แนวคิด วิธีการ กระบวนการ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ หรือพัฒนาการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

ทีศนา แชมมณี (2557, น. 478) (เอกสารจากเว็บไซต์) กล่าวว่า นวัตกรรมหรือนวัตกรรม วงการศึกษานำคำนี้ มาใช้ในความหมายของ “การทำขึ้นใหม่” หรือ “สิ่งที่ทำขึ้นใหม่” ซึ่งได้แก่ แนวคิด แนวทาง ระบบรูปแบบ วิธีการกระบวนการ สื่อและเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งได้รับการ คิดค้นและจัดทำขึ้นใหม่ เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ทางการศึกษา

อรุณช มั่งมีสุขศิริ (2562, น. 17) (เอกสารจากเว็บไซต์) กล่าวว่า นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยทำให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ มีความรู้ ได้คิด ได้ปฏิบัติงาน เกิดทักษะ และคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์และให้สามารถบูรณาการความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาในชีวิตจริง ซึ่งนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สำหรับครูจึงควรเป็นนวัตกรรมสำเร็จรูป สะดวก และง่ายต่อการนำไปใช้ ได้ประโยชน์โดยไม่กระทบบริบทการจัดการเรียนการสอนที่มีอยู่เดิม

มนสิข สิทธิสมบูรณ์ (ม.ป.ป.) (เอกสารจากเว็บไซต์) กล่าวว่า การกระทำใหม่ ๆ หรือการพัฒนา ดัดแปลงจากสิ่งใด ๆ แล้วทำให้ดีขึ้นและเมื่อนำนวัตกรรมมาใช้ในวงการศึกษาจึง เรียกว่า “นวัตกรรมการศึกษา”

Rogers (2003, p. 12) (เอกสารจากเว็บไซต์) ให้ความหมายของคำว่า “นวัตกรรม” (Innovation) คือ ความคิด การกระทำ หรือวัตถุใหม่ ๆ ที่รับรู้ว่าเป็นสิ่งใหม่ อาจรับรู้ด้วยตัวบุคคล แต่ละคนหรือหน่วยอื่น ๆ ของการยอมรับในสังคมนวัตกรรมของสังคมใดสังคมหนึ่งอาจไม่ใช่ นวัตกรรม ของสังคมอื่นก็ได้ ดังนั้น ความใหม่ของนวัตกรรม มี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) สิ่งใหม่ที่ไม่มีใครทำมาก่อน 2) สิ่งใหม่ที่เคยทำมาแล้วและถูกลืมเลิกไปและถูกรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่เพราะเหมาะสม 3) สิ่งใหม่ที่พัฒนา มาจากของเก่าที่มีอยู่เดิม

Schilling (2008, p. 1) นวัตกรรม เป็นเรื่องของการนำความคิดไปใช้ในเชิงปฏิบัติเพื่อให้ได้ สิ่งใหม่หรือกระบวนการใหม่

ในงานวิจัยนี้ ใช้คำว่า นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจัดเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่ที่นำมาใช้ในวงการศึกษา ได้แก่ แนวคิด วิธีการ กระบวนการ เทคนิค แนวปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ เพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนหรือพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ประเภทของนวัตกรรมจัดการเรียนรู้

มีนักวิชาการหลายท่านได้จัดประเภทนวัตกรรมการศึกษาไว้หลากหลาย ดังนี้

ถวัลย์ มาศจรัส (2556, น. 83-86) ได้กำหนดประเภทนวัตกรรมการศึกษา นวัตกรรม ที่อยู่ใกล้ตัวครู อาจารย์ คณาจารย์ ศึกษานิเทศก์มากที่สุด มี 3 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 นวัตกรรมแผนการจัดการเรียนรู้ อาทิคู่มือการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประเภทต่าง ๆ แผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ประเภทที่ 2 นวัตกรรมวิธีสอน หรือวิธีการจัดการเรียนรู้ อาทิแบบอุปนัย (Inductive Method) แบบนิรนัย (Deductive Method) แบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) แบบแก้ปัญหา

(Problem Solving) แบบปฏิบัติการหรือแบบทดลอง (Laboratory Method or Experimental Method) แบบร่วมรู้สืบเสาะ (Group Investigation) แบบเน้นกระบวนการ (Process Approach) แบบหน่วย (Unit Teaching Method) แบบโครงการ (Project Method) แบบบทบาทสมมติ (Role - Play Method) แบบกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) แบบซิปปา (CIPPA Model) แบบใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation Technique) แบบ Storyline แบบศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center)

ประเภทที่ 3 นวัตกรรมสื่อและเทคโนโลยี

1. นวัตกรรมสื่อการเรียนรู้ ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ อาทิ คู่มือการเขียนหนังสือเสริมประสบการณ์ ประเภทหนังสืออ่านนอกเวลา (External Reading) หนังสืออ่านเพิ่มเติม (Supplementary Book) หนังสืออุเทศ (Reference Book) หนังสือส่งเสริมการอ่าน (Children's Book) หนังสือสำหรับค้นคว้า ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 อาทิ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ การเขียนและการเล่านิทาน การเขียนสารคดี เป็นต้น

2. นวัตกรรมสื่อการเรียนรู้ ประเภทสื่อเทคโนโลยี อาทิ วิดีทัศน์ แอ็บบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ซีดีรอม

3. นวัตกรรมสื่อการเรียนรู้ ประเภทสื่ออื่น ๆ อาทิ สื่อบุคคล สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สื่อกิจกรรม สื่อกระบวนการ สื่อวัสดุ

ตัวอย่างนวัตกรรมทางการศึกษาทั้ง 3 ประเภทนี้ เป็นนวัตกรรมใกล้ตัวที่ครูผู้สอนจะต้องศึกษา ค้นคว้าและพัฒนาไปสู่การสร้างนวัตกรรมของตนเอง ซึ่งจะเป็นนวัตกรรมเชิงพัฒนา (C&D) หรือนวัตกรรมเชิงวิจัยและพัฒนา (R&D) ก็ได้

มนสิช สิทธิสมบูรณ์ (ม.ป.ป.) (เอกสารจากเว็บไซต์) ได้แบ่ง ประเภทนวัตกรรมที่นำมาใช้ในทางการศึกษา ทั้งการกระทำใหม่ใด ๆ การสร้างสิ่งใหม่ ๆ รวมทั้งการพัฒนาต่อยอดจากสิ่งใด ๆ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน แบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

1. นวัตกรรมด้านสื่อการสอน ยกตัวอย่างเช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ บทเรียนการ์ตูน บทเรียน CD/VCD หนังสือเล่มเล็ก บทเรียนเครือข่าย ชุดเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดสื่อผสม หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดการเรียนรู้ทางไกล ชุดฝึกอบรม ชุดครูช่วยสอน ชุดเสริมความรู้/ประสบการณ์ ชุดเสริมสร้างลักษณะนิสัย คู่มือการทำงานกลุ่ม คู่มือการเรียนรู้ คู่มือการพัฒนาตนเอง ชุดสอนซ่อมเสริม เกม บทละคร บทเพลง ชุดสื่อ VDO CD VCD แบบเรียนเพิ่มเติม แบบฝึกความพร้อม แบบฝึกทักษะต่าง ๆ ฯลฯ

2. นวัตกรรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น การสอนแบบร่วมมือร่วมใจ (Cooperative Learning) การสอนแบบโครงสร้างความรู้ (Graphic Organizer) การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center) การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Based) การสอนแบบบูรณาการ (Integrate Teaching) การสอนด้วยรูปแบบซิปปา (CIPPA Model) การสอนแบบโครงการ (Project Method) การสอนด้วยรูปแบบการเรียนรู้เป็นคู่ (Learning Cell) การสอนโดยใช้กิจกรรมในแหล่งชุมชน (Community Activities) วิธีสอนแบบหน่วย (Unit Teaching Method) วิธีสอนแบบบทบาทสมมติ (Role Playing) วิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) การเรียนการสอนโดยการแก้ปัญหา (Problem Solving) กิจกรรมที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ (Hands - on Activity) เรียนจากของเล่น (Learning from Toy) เป็นต้น

3. นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร ตัวอย่างเช่น หลักสูตรสาระเพิ่มเติม หลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรการฝึกอบรม หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4. นวัตกรรมด้านการวัดและการประเมินผล ตัวอย่างเช่น การสร้างแบบวัดต่าง ๆ การสร้างเครื่องมือ การประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

5. นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ ตัวอย่างเช่น การบริหารเชิงระบบ การบริหารเชิงกลยุทธ์ การบริหารแบบหลอมรวม การบริหารเชิงบูรณาการ การบริหารเชิงวิจัยปฏิบัติการ การบริหารแบบภาคีเครือข่าย การบริหารโดยใช้องค์กรเครือข่ายแบบร่วมทำ การบริหารโดยใช้โรงเรียน บ้าน วัด ชุมชนและสถานประกอบการ เป็นฐาน ฯลฯ

จากการจัดประเภทของนวัตกรรม สามารถจำแนกได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น โดยทั่วไปสามารถจำแนกได้หลายวิธี เช่น

1. จำแนกตามผู้ใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมโดยตรง

1.1 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของครู เช่น วิธีการสอน กิจกรรมที่ครูนำมาใช้กับผู้เรียน และสื่อการสอนต่าง ๆ

1.2 นวัตกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น แบบฝึกหัดต่าง ๆ ที่ครูสร้างขึ้น บทเรียนสำเร็จรูป สื่อมัลติมีเดีย ฯลฯ

1.3 นวัตกรรมเพื่อการบริหารและพัฒนาการทำงานของครูและนักเรียน

2. จำแนกตามลักษณะของนวัตกรรม

2.1 เทคนิควิธีการ วิธีการจัดกิจกรรมพัฒนา การจัดกิจกรรมสำหรับผู้เรียน เช่น การจัดบรรยากาศ ในห้องเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและเหมาะสมกับวิธีการสอนของครู

2.2 สื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้เป็นตัวกลาง หรือเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ สื่อการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.2.1 สื่อประเภทวัสดุ สื่อการเรียนรู้ที่มีลักษณะเก็บความรู้ หรือถ่ายทอดความรู้ โดยใช้ภาพเสียงตัวอักษรในรูปแบบต่าง ๆ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1) วัสดุที่เสนอความรู้จากตัวสื่อ

2) วัสดุที่ต้องอาศัยสื่อประเภทเครื่องกลเป็นตัวนำเสนอความรู้

2.2.2 สื่อประเภทเครื่องมือหรือสื่อนวัตกรรม เป็นสื่อที่เป็นตัวกลางหรือตัวผ่านของความรู้ที่ถ่ายทอดไปยังผู้รับ เช่น เครื่องช่วยสอน เครื่องฉาย คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ฯลฯ

3. การจำแนกตามจุดเน้นของนวัตกรรม

3.1 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลผลิต เป็นนวัตกรรมที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ หรือเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เช่น วีดิทัศน์ ซีดี สไลด์ ฯลฯ

3.2 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นเทคนิค วิธีการ หรือกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ เช่น โครงการ ผังมโนทัศน์ บทบาทสมมติ ฯลฯ

3.3 นวัตกรรมที่เน้นทั้งผลผลิตและเทคนิคกระบวนการ เช่น ระบบการผลิตและสร้าง สื่อการเรียนรู้กระบวนการที่สามารถให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างมีประสิทธิภาพ

4. จำแนกตามการจัดการศึกษา

4.1 นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร เป็นการใช่วิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการสอนบุคคลให้มากขึ้น เนื่องจากหลักสูตรจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศและของโลก นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ หลักสูตรรายบุคคล หลักสูตรกิจกรรมและประสบการณ์ และหลักสูตรท้องถิ่น

4.2 นวัตกรรมการเรียนการสอน เป็นการใช่วิธีระบบในการปรับปรุงและคิดค้น พัฒนาวิธีสอนแบบใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองการเรียนรายบุคคล การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนแบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา การพัฒนาวิธีสอนจำเป็นต้องอาศัยวิธีการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาจัดการและสนับสนุนการเรียนการสอน

4.3 นวัตกรรมสื่อการสอน เนื่องจากมีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ เครือข่ายและเทคโนโลยีโทรคมนาคม ทำให้นักการศึกษาพยายามนำศักยภาพของเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนใหม่ ๆ จำนวนมากมาย ทั้งการเรียนด้วยตนเอง การเรียนเป็นกลุ่ม และการเรียนแบบมวลชน ตลอดจนสื่อที่ใช้เพื่อสนับสนุนการฝึกอบรมผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์

4.4 นวัตกรรมทางการประเมินผล เป็นนวัตกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการวัดผล และประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำได้อย่างรวดเร็ว รวมไปถึงการวิจัยทางการศึกษา การวิจัยสถาบัน ด้วยการประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มาสนับสนุนการวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษา ครู อาจารย์

4.5 นวัตกรรมการบริหารจัดการ เป็นการใช้นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศ มาช่วยในการบริหารจัดการ เพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารการศึกษา ให้มีความรวดเร็วทันเหตุการณ์ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก นวัตกรรมการศึกษาที่นำมาใช้ทางด้านการบริหารจะเกี่ยวข้องกับระบบการจัดการฐานข้อมูลในหน่วยงานสถานศึกษา

การจัดประเภทของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ สามารถจำแนกได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับผู้ที่จำแนกประเภทจะใช้เกณฑ์ใดเป็นเกณฑ์การจำแนก ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสามารถสรุปประเภทของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร นวัตกรรมแผนการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมวิธีสอน หรือวิธีการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมด้านสื่อการสอน นวัตกรรมทางการประเมินผล นวัตกรรมการบริหารจัดการ

3.3 ขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เป็นการการกระทำใหม่ การสร้างใหม่ หรือการพัฒนา ดัดแปลงจากสิ่งใด ๆ แล้วทำให้การศึกษาหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว มีแรงจูงใจในการเรียน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดกับผู้เรียน ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กำหนดขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ดังเช่น

มนสิช สิทธิสมบูรณ์ (ม.ป.ป.) (เอกสารจากเว็บไซต์) กล่าวถึง ขั้นตอนของการพัฒนานวัตกรรมโดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงการพัฒนา (Research and Development) กำหนดเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพ โดยดำเนินการในขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ยกร่างนวัตกรรม (สื่อ วิธีการสอน หลักสูตร การวัดและการประเมิน และกระบวนการบริหาร)

1.3 เสนอผู้เชี่ยวชาญ

1.4 ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง/เป้าหมาย 1, 2,.....(อาจจะหาประสิทธิภาพ E1/E2)

ขั้นที่ 2 ศึกษาผลการนำไปใช้

2.1 นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย

2.2 ทำการทดสอบผลและประเมินผลการใช้ โดยอาจจะ

- เปรียบเทียบก่อนใช้และหลังใช้ (ใช้ t - test แบบ t - pair)

- เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด (ใช้ t - test แบบ one - sample)

ขั้นที่ 3 ประเมินผล

3.1 ใช้แบบวัดความพึงพอใจ แบบวัดทัศนคติแบบวัดความคิดเห็น หรือใช้รูปแบบประเมินใด ๆ เพื่อการประเมินผลการใช้นวัตกรรมนั้น

อรนุช มั่งมีสุขศิริ (2562, น. 18) (เอกสารจากเว็บไซต์) ได้สรุปขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. การระบุปัญหา การมองเห็นปัญหาในเรื่องนั้น และมีความต้องการจะแก้ปัญหานั้น

2. กำหนดจุดมุ่งหมาย ในการพัฒนานวัตกรมนั้นว่านวัตกรรมที่จะพัฒนานั้น ควรมีคุณสมบัติหรือประสิทธิภาพอย่างไร เพียงใด

3. การศึกษาข้อจำกัดต่าง ๆ ในบริบทที่จะใช้นวัตกรรมนั้น ๆ

4. การประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม นวัตกรรมที่สร้างขึ้นอาจเป็นการนำของเก่ามาดัดแปลงปรับปรุงทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นวัตกรรมอาจอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ กัน แต่ต้องประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมนั้นให้ได้ผล

5. การทดลองใช้ เพื่อหาประสิทธิภาพนวัตกรรม

6. การเผยแพร่ให้เป็นที่ยอมรับนำไปใช้ประโยชน์

วรวิทย์ นิเทศศิลป์ (ม.ป.ป., 25) (เอกสารจากเว็บไซต์) ได้กล่าวถึง การสร้างนวัตกรรมขึ้นมาใช้ผู้สอนต้องพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะและคุณสมบัติของนวัตกรรมเสียก่อนเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การสอน มิเช่นนั้นอาจก่อให้เกิดข้อผิดพลาดจนผู้เรียนสับสน หรือได้รับประสบการณ์ที่เบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายที่ผู้สอนต้องการได้ จึงได้จัดทำขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เป็น 9 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างกรอบแนวคิดในการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดคุณลักษณะนวัตกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 5 สำนวจทรัพยากรการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 6 ออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้

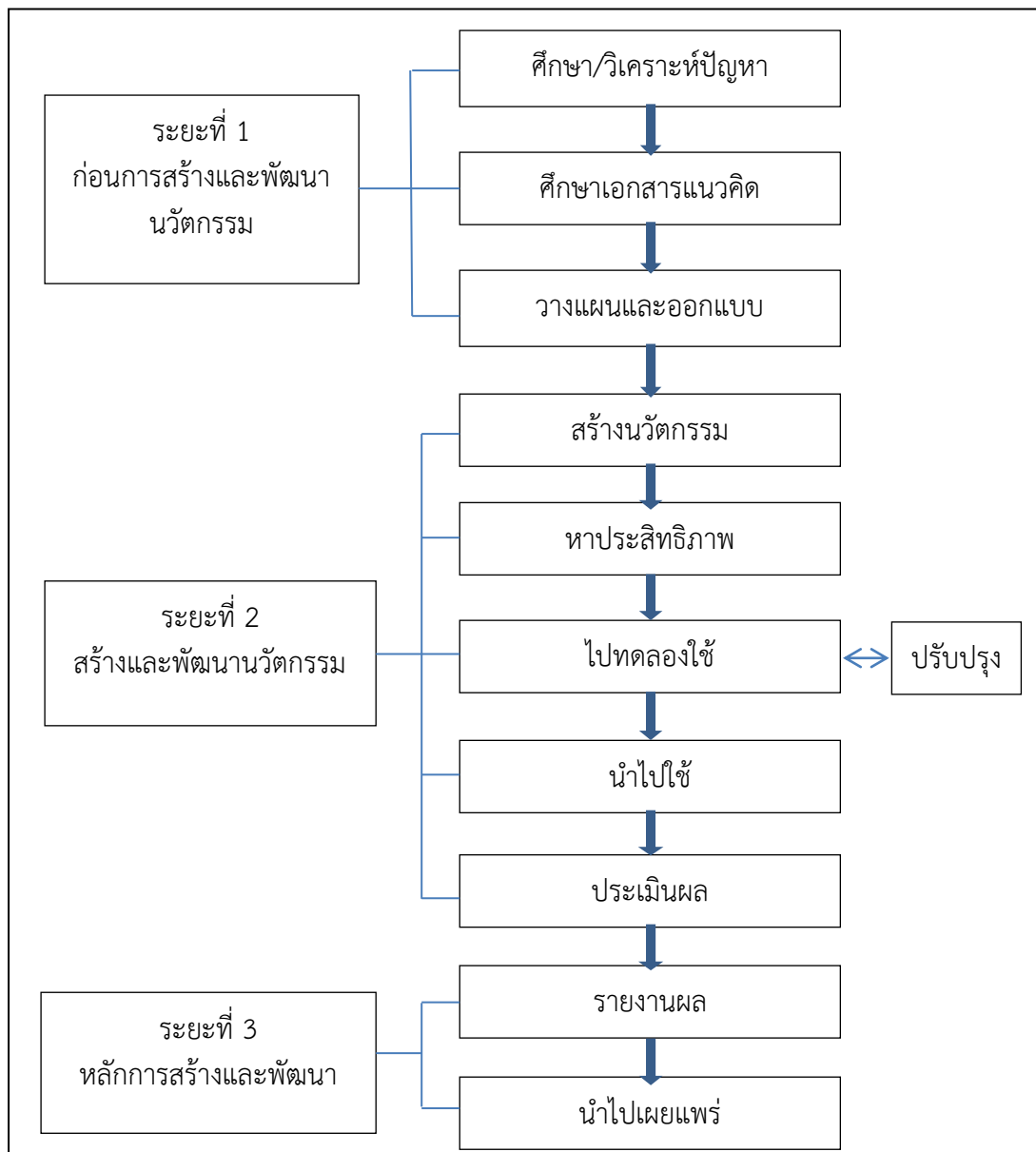
ขั้นตอนที่ 7 วางแผนและดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้อ

ขั้นตอนที่ 8 ตรวจสอบ ทดลองและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 9 สรุปและประเมินผลการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุปขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการ คือ เริ่มต้นด้วยการสร้างหรือการพัฒนา ซึ่งหมายถึง การยกวางนวัตกรรมการขึ้นมาใหม่ หรือการพัฒนานวัตกรรมการที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น จากนั้นสู่ขั้นตอน การนำนวัตกรรมการไปใช้ หมายถึง การนำนวัตกรรมการไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อรับรองผลว่ามีผลการใช้ อยู่ในระดับดี โดยยืนยันจากผลการทดสอบ และในขั้นตอนสุดท้ายคือ การประเมินผลการใช้นวัตกรรมการ หมายถึง การสอบถามความคิดเห็น หรือความพึงพอใจที่มีต่อนวัตกรรมการนั้น ๆ ว่าดีมีประโยชน์ มีคุณค่า สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี โดยยืนยันจากเครื่องมือการวัดและประเมินผลนวัตกรรมการนั้น

ศรีน้อย ลาวัง (2552, น. 83) ได้วิเคราะห์และสรุปกระบวนการในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

จากแผนภาพกระบวนการพัฒนานวัตกรรม คือ แนวทางการปฏิบัติที่เป็นขั้นตอนของการพัฒนานวัตกรรม ซึ่งถ้าใช้ช่วงเวลาเป็นตัวกำหนดนวัตกรรม สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ก่อนการสร้างและพัฒนานวัตกรรม ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนานวัตกรรม ระยะที่ 3 ระยะหลังการสร้างและพัฒนานวัตกรรม

จากการศึกษาจากนักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยสรุปขั้นตอนในการพัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ได้เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการวิเคราะห์สภาพปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการออกแบบนวัตกรรมจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นหาคุณภาพของนวัตกรรมจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ไปใช้

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการเขียนรายงานและเผยแพร่

โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดของการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการวิเคราะห์สภาพปัญหา

1.1 การพิจารณาข้อมูลจากเอกสาร สถานการณ์จริง ข้อมูลผลสัมฤทธิ์

ที่เป็นปัญหาในชั้นเรียน

1.2 วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา

1.3 จัดเรียงปัญหาและพิจารณาปัญหาที่เร่งด่วน

1.4 กำหนดปัญหาในการศึกษาและการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการออกแบบนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ หลังจากวิเคราะห์ปัญหา จะดำเนินการออกแบบนวัตกรรมโดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 การกำหนดและจัดทำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้เป็นการคิดค้น แสวงหาและจัดทำนวัตกรรม เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.1.1 พิจารณาเลือกปัญหา/ความต้องการพัฒนาที่ได้จัดลำดับความสำคัญ /ความต้องการจำเป็นไว้แล้วในชั้นการศึกษาปัญหาการเรียนการสอน

2.1.2 กำหนดนวัตกรรมที่จะนำมาใช้แก้ปัญหา/พัฒนาการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับสาเหตุหรืออาการของปัญหา

2.1.3 ก่อนการออกแบบสื่อ นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ในแต่ละประเภท ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบและเงื่อนไขต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของสื่อ วิธีการนำไปใช้ จนถึงกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้งาน ในการออกแบบจำเป็นต้องศึกษาและเข้าใจหลักการรวมถึงขั้นตอนในการออกแบบ เพื่อนำมาประยุกต์เป็นแนวทางในการปฏิบัติและลงมือสร้างเพื่อให้ได้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ต่อกระบวนการศึกษาและการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.2 สร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.2.1 วิเคราะห์หลักสูตร

2.2.2 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้อง

2.2.3 จัดทำโครงสร้างของนวัตกรรมจัดการเรียนรู้

ที่กำหนด

2.2.4 สร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ตามโครงสร้างและขั้นตอน

2.2.5 นำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปพิสูจน์คุณภาพ และประสิทธิภาพ

2.3 การจัดทำเครื่องมือประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ การนำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นพิสูจน์คุณภาพและประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยการจัดทำเครื่องมือดังกล่าวดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 ศึกษาวัตถุประสงค์ของนวัตกรรมการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น

2.3.2 กำหนดเครื่องมือที่ต้องใช้ประกอบการประเมินคุณภาพและ ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนการสอน

2.3.3 ศึกษาแนวทางการสร้างเครื่องมือ

2.3.4 ออกแบบและสร้างเครื่องมือ

2.3.5 ตรวจสอบและผ่านการกลั่นกรองของผู้เชี่ยวชาญ

2.3.6 ศึกษาคุณภาพและประสิทธิภาพของเครื่องมือ

2.3.7 จัดทำเป็นเครื่องมือฉบับจริง

ขั้นตอนที่ 3 ค้นหาคุณภาพของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

เมื่อได้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ฉบับร่างและเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ ในการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของนวัตกรรมครบถ้วน เรียบร้อยแล้วก็นำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ที่จัดทำขึ้นไปศึกษาคุณภาพและประสิทธิภาพด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้ ดังนี้

3.1 การศึกษาคุณภาพของนวัตกรรมการเรียนการสอน ดำเนินการดังนี้

3.1.1 กลั่นกรองเบื้องต้นโดยให้ผู้เรียนและครูผู้สอนกลุ่มสาระนั้น อ่านเพื่อตรวจสอบดูว่ามีข้อบกพร่องที่ใดบ้าง แล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

3.1.2 นำนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 – 5 คน ประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง นวัตกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพสูงขึ้น

3.1.3 วิเคราะห์ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญเพื่อดูว่านวัตกรรม การเรียนการสอนมีคุณภาพอยู่ในระดับใดและปรับปรุงข้อบกพร่องในกรณีที่คุณเชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะมา

3.1.4 จัดทำเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่พร้อมสำหรับนำไปทดลองใช้ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพต่อไป

3.2 การศึกษาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนการสอนดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 นำนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ผ่านการตรวจสอบและประเมิน คุณภาพของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มเป้าหมายของการแก้ปัญหา หรือพัฒนาตามรูปแบบและวิธีการที่กำหนด

3.2.2 นำผลการทดลองมาคำนวณหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม การเรียนการสอนโดยใช้สูตร E_1/E_2

3.3 ขั้นตอนการหาคุณภาพนวัตกรรม

นวัตกรรมที่ครูพัฒนาขึ้นเพื่อใช้แก้ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน จะต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง อาจตรวจสอบโดยใช้ดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ หรือตรวจสอบโดยการทดลองใช้สื่อ ซึ่งขึ้นอยู่กับนวัตกรรมแต่ละประเภท

ขั้นตอนที่ 4 การนำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ไปใช้แก้ปัญหา/พัฒนาผู้เรียน

หลังจากได้ศึกษาคุณภาพและประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนการสอน ตามวิธีการและขั้นตอนที่เชื่อถือได้ และนวัตกรรมการเรียนการสอนนั้นมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ตามที่กำหนดแล้ว จึงนำนวัตกรรมการเรียนการสอนไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนที่เป็นประชากร กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มเป้าหมายของการแก้ปัญหา/พัฒนา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่านวัตกรรมการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นมานั้นมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มใด ในระดับเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 5 การเขียนรายงานผลการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้

เป็นการนำผลการดำเนินงานสร้างและทดลองใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ทุกขั้นตอนมาเขียนเพื่อแสดงถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนการสอนว่ามีมาก น้อยเพียงใด การเขียนรายงานใช้แนวเดียวกับการเขียนรายงานการวิจัย ซึ่งแบ่งการเขียนออกเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการสร้างและทดลองใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 การสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ซึ่งมีขั้นตอน ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการวิเคราะห์สภาพปัญหา ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการออกแบบนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นหาคุณภาพของนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการนำ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ไปใช้ และขั้นตอนที่ 5 ขั้นการเขียนรายงานและเผยแพร่ โดยได้นำเสนอ เนื้อหาในเอกสารคู่มือการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ซึ่งเป็นเครื่องมือให้ครูผู้รับการนิเทศได้นำไปใช้ในการอบรมและการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีองค์ประกอบ 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ บทที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัญหา การจัดการเรียนรู้ บทที่ 3 ขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ บทที่ 4 การเขียนรายงาน ผลการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ บทที่ 5 เกณฑ์การประเมินนวัตกรรมที่เป็นเลิศ

3.4 ประโยชน์ของนวัตกรรมจัดการเรียนรู้

การนำนวัตกรรมไปใช้จัดการเรียนรู้เป็นประโยชน์ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ และแบ่งตามประโยชน์ของบุคคล ดังนี้

3.4.1 ประโยชน์ต่อครูผู้สอน

- 1) ช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอน
- 2) ช่วยให้บทเรียนน่าสนใจ
- 3) ช่วยลดเวลาในการสอน

- 4) ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย
- 5) ช่วยทำเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น
- 6) ช่วยทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย
- 7) ช่วยกระตุ้นและเร้าความสนใจให้กับผู้เรียน
- 8) ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของรายวิชา
- 9) ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 10) เพิ่มประสิทธิภาพการสอน
- 11) ประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพโดยผู้สร้างนวัตกรรมสามารถนำผลจากการนำนวัตกรรมไปใช้เป็นผลงานวิชาการเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะหรือปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นได้

3.4.2 ประโยชน์ต่อผู้เรียน

- 1) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น
- 2) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนเป็นรูปธรรม
- 3) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบรรยากาศการเรียนรู้ สนุกสนาน ช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน
- 4) ช่วยให้ผู้เรียนไม่เบื่อการเรียน
- 5) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าประโยชน์ของนวัตกรรมจัดการเรียนรู้จะมีประโยชน์ทั้งต่อครูผู้สอนและประโยชน์ต่อผู้เรียนซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ครูได้กำหนดไว้ เรียนรู้ด้วยความสุข มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

3.5 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ เป็นสิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่ที่นำมาใช้ในวงการศึกษา เป็นได้ทั้งแนวคิด วิธีการ กระบวนการ เทคนิค แนวปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครูหรือนำมาใช้ในการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในยุคปัจจุบันก็มีหลากหลายที่ครูได้คิดค้นขึ้นมาใหม่ และพัฒนาต่อยอดของเดิมที่มีอยู่มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เป็นทั้งวิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อหรือเครื่องมือประกอบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

3.5.1 การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R

SQ4R เป็นวิธีการสอนอ่านที่พัฒนามาจากการสอนอ่านแบบ SQ3R โดย ปี ค.ศ.1984 วอลเตอร์พอก (Walter Pauk) ได้เสนอแนะวิธีสอนอ่านแบบ SQ4R โดยมีการเพิ่มขึ้นตอนบันทึก (Record) หลังจากนักเรียนได้อ่านบทอ่านและเปลี่ยนขั้นตอนการทบทวน (Review) เป็นขั้นตอนให้นักเรียนได้วิเคราะห์บทอ่าน (Reflect) สำหรับ สุกนธ์ สนิธพานนท์ และคนอื่น ๆ (2545, น. 289-290) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า SQ4R เป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดที่อ่านได้เร็วขึ้น สามารถจับใจความของเรื่องได้ดี บอกรายละเอียด จดจำเรื่องที่อ่านและสามารถทบทวนเรื่องที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่ง ศิริัญญา ศรีคำ, พัชรา อิสลาม, และ บุญสม ทับสาย (2558, น. 673-675) ได้กล่าวถึงขั้นการสอนของ SQ4R มีขั้นตอน 6 ขั้น ดังนี้

1) Survey (S) การสำรวจหรือการอ่านเนื้อหาอย่างคร่าว ๆ เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่องที่อ่าน ในขั้นนี้ไม่ควรใช้เวลานานเกินไป อ่านอย่างคร่าว ๆ จะทำให้ผู้อ่านเรียบเรียงแนวคิดต่าง ๆ ได้

2) Question (Q) การตั้งคำถามจะทำให้ผู้อ่านมีความอยากรู้อยากเห็น ดังนั้นจึงเพิ่มความเข้าใจในการอ่านมากยิ่งขึ้น คำถามจะช่วยให้ผู้อ่านระลึกถึงความรู้เดิมที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และที่สำคัญที่สุดคือ คำถามจะต้องสัมพันธ์กับเรื่องราวที่ควรอ่าน ในเวลาเดียวกันก็ควรตั้งคำถามตัวเองว่า ใจความสำคัญที่ผู้เขียนกำลังพูดถึงอยู่นั้นคืออะไร ทำไมจึงสำคัญ สำคัญอย่างไรและเกี่ยวข้องกับอะไร หรือใครบ้าง ตอนไหนและเมื่อไร อย่างไรก็ตามพยายามตั้งคำถามให้ได้ เพราะจะช่วยให้การอ่านในขั้นต่อไปเป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมายและสามารถจับประเด็นได้ถูกต้อง ไม่ผิดพลาด

3) Read (R) การอ่านข้อความในบทหรือตอนนั้น ๆ ซ้ำอย่างละเอียด และในขณะเดียวกันก็ค้นหาคำตอบสำหรับการตั้งคำถามที่ตั้งไว้ ในขั้นนี้จะได้การอ่านเพื่อจับใจความและจับประเด็นสำคัญ ๆ โดยแท้จริง ขณะที่อ่านอยู่ถ้ามีคำถามได้อีกก็อาจใช้วิธีการจดบันทึกลงในที่ว่างริมหน้าหนังสือก่อนแล้วตั้งใจอ่านต่อไปจนกว่าจะได้คำตอบที่ต้องการ

4) Record (R) ให้ผู้เรียนจดบันทึกต่าง ๆ ที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 ในส่วนที่สำคัญ และสิ่งที่จำเป็นโดยใช้ข้อความอย่างรัดกุมหรือย่อ ๆ ตามความเข้าใจของผู้เรียน

5) Recite (R) ผู้เรียนสรุปความสำคัญ โดยพยายามใช้ภาษาของตนเองเพื่อง่ายต่อการจดจำ ถ้ายังไม่แน่ใจในบทใดหรือตอนใดให้กลับไปอ่านซ้ำใหม่

6) Reflect (R) ให้ผู้เรียนวิเคราะห์วิจารณ์บทอ่านที่ผู้เรียนได้อ่านแล้ว แสดงความคิดเห็น สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องต่อบทอ่านที่ผู้เรียนอ่าน บางครั้งอาจขยายความสิ่งที่ได้อ่านโดยการเชื่อมโยงความคิดจากบทอ่านกับความรู้เดิมโดยใช้ภาษาอย่างถูกต้อง

3.5.2 การจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน (Task Based Learning: TBL)

การจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงาน แนวคิดนี้ส่วนมากครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้นำมาใช้ ในการพัฒนาทักษะทางภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นพัฒนาการสื่อสารของผู้เรียน Richards, Platt, and Weber (1986, p. 289) อธิบายว่า ภาระงาน คือ กิจกรรม (Activity) หรือการกระทำซึ่งเกิดขึ้น เนื่องจากการทำความเข้าใจทางภาษา เช่น การวาดแผนที่ขณะฟังจากเครื่องบินที่เสียง การฟังคำสั่ง และทำตามคำสั่ง แนวคิดมุ่งเน้นภาระงาน หรือ Task Based Learning (TBL) มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาทักษะในการสื่อสาร โดย Willis (1996, p. 52) กล่าวถึงข้อดีของการจัดกิจกรรมที่เน้นภาระงาน ดังนี้

1) ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการที่จะใช้ภาษาที่ตนเองรู้ในการปฏิบัติงาน เป็นคู่หรือเป็นกลุ่มย่อย โดยปราศจากความกลัวว่าจะทำผิดหรือจะถูกแก้ไขสิ่งที่ทำผิดหน้าชั้นเรียน

2) ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการสร้างปฏิสัมพันธ์แบบทันทีทันใดในชั้นเรียน ต้องสร้างประโยคเองในขณะนั้นเพื่อสื่อสาร เช่นการสร้างประโยคและวลีในการสื่อสาร ในขณะเดียวกันก็ต้องคอยฟังสิ่งที่ผู้อื่นพูด

3) ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสนฝึกการแลกเปลี่ยนบทบาทในการพูด ถาม - ตอบ และแสดง ปฏิกริยาต่อคำพูดของเพื่อน

4) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับผลประโยชน์จากการสื่อความหมายกับผู้เรียนคนอื่น โดยงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า เป็นการเรียนรู้จากการได้ข้อมูลย้อนกลับมากกว่าการแก้ไขข้อผิดพลาดของผู้อื่น

5) ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสสังเกตการสื่อความหมาย ทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาอย่างมีเป้าหมาย และเรียนรู้การร่วมมือกับเพื่อนเน้นการพูดสื่อสารเพื่อความหมาย

6) ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์อย่างสมบูรณ์ มิแค่เพียงพูดประโยคเดียวแล้วจบ ผู้เรียนจะได้รู้วิธีการเริ่มและจบบทสนทนา และการแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่างการสนทนา

7) ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองใช้กลวิธีในการสื่อสารหลาย ๆ แบบ เช่น การตรวจสอบความเข้าใจ การถ่ายทอดความจากคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคย การจัดความคิดของผู้อื่น และการแนะนำ คำศัพท์ หรือวลีแก่ผู้อื่น

8) ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจมากยิ่งขึ้นเมื่อสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จและสามารถใช้ภาษาเป้าหมายได้

Willis (1996, pp. 4-6) กล่าวถึง ขั้นตอนของการจัดกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอน 3 ขั้นตอนหลัก และประเภทงาน 4 ประเภท ดังนี้

1) ขั้นเตรียมปฏิบัติงาน (Pre - Task) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่นักเรียนจะต้องได้รับการปฏิบัติ ทั้งการดูวีดิทัศน์ ภาพ หนังสือเรียนเรื่องเล่า ทั้งนี้ เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนก่อนลงมือปฏิบัติงาน

2) ขั้นปฏิบัติงาน (Task) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งผู้เรียนจะได้มีโอกาสฝึกทักษะทางด้านภาษาไทยจากบทความ นิทาน เรื่องสั้น กวีนิพนธ์วรรณคดี และวรรณกรรมผ่านขั้นตอนของการปฏิบัติงาน ดังนี้

2.1) ขั้นปฏิบัติงาน (Task Stage) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจัดกิจกรรมโดยประยุกต์ตามประเภทของภาระงาน (Task) ดังนี้

2.1.1) การเปรียบเทียบ (Comparing)

2.1.2) การแก้ปัญหา (Problem Solving)

2.1.3) การร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ส่วนตัว (Sharing Personal Experiences)

2.1.4) การสร้างสรรค์ (Creative Task)

2.2) ขั้นวางแผนปฏิบัติงาน (Planning Stage) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสวางแผนร่วมกันเพื่อนำเสนอผลงานปฏิบัติ

2.3) ขั้นรายงาน (Report Stage) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้รายงานผลการนำเสนอผลงานต่อหน้าชั้นเรียน

3) ขั้นหลังการปฏิบัติงาน (Language Focus) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมตามขั้นตอน ดังนี้

3.1) ขั้นวิเคราะห์ภาษา (Language Analysis) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้กลับมาตรวจสอบวิเคราะห์ภาษาที่ได้จากการอ่านผลงานที่ตนเองหรือกลุ่มนำเสนอไป

3.2) ขั้นฝึกหัดการใช้ภาษา (Practice) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ไขงานที่อ่านอย่างพินิจพิเคราะห์

3.3) ขั้นติดตามผล (Follow - up) มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและสะท้อนผลการปฏิบัติงานที่ได้รับการแก้ไขขั้นสุดท้าย

จะเห็นได้ว่าแนวคิด Task Based Learning เป็นแนวคิดเพื่อให้ครูได้ออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้ใช้ภาษาเสมือนจริง มีความมั่นใจในการใช้ภาษาเพิ่มมากขึ้น มีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในห้อง นอกจากนี้ แนวคิดดังกล่าวยังส่งเสริมและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด

3.5.3 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเพลง

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจเรียนมากขึ้น คือ การใช้เพลงประกอบการสอน นอกเหนือจากการได้รับความรู้ในบทเรียนผ่านเพลง ยังส่งผลผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลินและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้น ครูผู้สอนสามารถใช้เพลงเพื่อสอนคำศัพท์หรือ โครงสร้างใหม่ สอนหน้าที่ทางภาษา เพื่อทบทวนเนื้อหาที่ผ่านมา เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมให้บทเรียนให้น่าสนใจ นำเข้าสู่บทเรียน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนและใช้ในการวัดและการประเมินผลบทเรียน รวมทั้งใช้เพลงเพื่อฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน จึงอาจกล่าวได้ว่า เพลงสามารถนำมาจัดกิจกรรมในชั้นเรียนได้หลากหลาย ตัวอย่างกิจกรรมเพลงในชั้นเรียน ดังนี้

- 1) การเติมคำศัพท์และข้อความของเพลงที่หายไป
- 2) การจับคู่คำศัพท์กับประโยค รูปภาพ
- 3) การวาดภาพตามจินตนาการจากบทเพลงที่ฟัง
- 4) การเดาคำศัพท์จากเพลง
- 5) การตอบคำถามจากเนื้อหาบทเพลง
- 6) การเรียงลำดับเนื้อเพลงใหม่
- 7) การอภิปรายแสดงความคิดเห็น
- 8) การแสดงท่าทางประกอบเพลงและการแสดงบทบาทสมมติจากเนื้อหาเพลง

จากตัวอย่างกิจกรรมดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าเพลงใช้ในการสอนได้หลากหลายกิจกรรม ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้ของครูและสามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีความสุขในการเรียนรู้ได้มากขึ้น

3.5.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยละคร (Drama Activity)

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยละคร (Drama Activity) เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอนภาษาได้นำมาใช้ในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เป็นรูปแบบที่มีการเตรียมและระบุเหตุการณ์ สถานที่ เรื่องราวที่จะแสดง บทบาทของผู้แสดง เหตุการณ์ เวลาและสถานการณ์นั้น ๆ ภายใต้งานใจ ข้อตกลงระหว่างผู้แสดงและผู้ชม กิจกรรมการละครที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น บทบาทสมมติ การแสดงสด สถานการณ์จำลอง การแสดงท่าใบ้ เกมการละคร การเล่าเรื่อง กิจกรรมอุ้นเครื่อง ใช้หุ่นแสดงละครเวที ซึ่ง Davies (1990, pp. 96–97) ได้กล่าวถึง

ประโยชน์ของการใช้กิจกรรมการละครมาใช้ในการสอนภาษาว่า การใช้กิจกรรมละครช่วยเชื่อมช่องว่างระหว่างสถานการณ์ในชั้นเรียนและสถานการณ์ในชีวิตจริง นักเรียนสามารถเข้าใจและแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้อย่างถ่องแท้ เพราะการโต้ตอบกับบุคคลอื่นนั้นในบทสนทนาประกอบด้วย การลั้งเลใจ การขะงัก การว่าวุ่นใจ การเข้าใจผิดพลาดและความเจ็บ ซึ่งละครทำให้นักเรียนเชื่อมความคิดกับภาษาพูด เพราะนักเรียนได้ฝึกประโยคต่าง ๆ ไปพร้อมกับภาษาท่าทาง และได้ฝึกทักษะการฟังไปพร้อม ๆ กันด้วย โดยกิจกรรมละครทำให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมการใช้ภาษา สิ่งนี้จะทำให้นักเรียนเกิดความคล่องในภาษาในการมีปฏิสัมพันธ์ นอกจากนี้ กิจกรรมการละครยังเป็นการรวมความรู้ด้านภาษาในด้านต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้ศัพท์ โครงสร้างนำมาประกอบเพื่อที่จะใช้ในการสื่อสาร ซึ่งกิจกรรมการละครทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในการใช้ภาษาเพราะได้ประสบการณ์การใช้ภาษาในชั้นเรียน นอกจากนี้ ยังเป็นกิจกรรมที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

3.5.5 การจัดการเรียนรู้โดยใช้การโต้สาระวาที (Debate)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, น. 1–4) การโต้สาระวาที (Debate) หมายถึง การอภิปรายหัวข้อคำถามใด ๆ ก็ตามที่เป็นข้อโต้แย้ง โดยมีแนวทางการอภิปรายเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายค้าน กับ ฝ่ายเสนอ โดยที่ผู้พูดทั้ง 2 ฝ่าย พยายามที่จะพูดโน้มน้าวให้ผู้ฟัง “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” กับการพิจารณามติหรือหัวข้ออภิปราย มีการนำเสนอข้อโต้แย้งที่เตรียมมาอย่างดี เพื่อสนับสนุนหัวข้อของฝ่ายตนเองและโจมตีเหตุผลของฝ่ายตรงข้ามโดยใช้ศิลปะการชวนเชื่อ

ปัจจุบันการโต้วาทีภาษาอังกฤษเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายในวงการการศึกษาทั่วโลก รูปแบบของการโต้สาระวาทีภาษาอังกฤษในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ แต่ที่นิยมได้แก่ British Parliamentary, American Parliamentary, Asian Parliamentary หรือสภาเอเชีย ซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิกแล้ว

การแข่งขันแบบสภาเอเชีย ประกอบด้วย 2 ทีม ทีมละ 3 คน มีหน้าที่ 4 หน้าที่ ดังนี้ ฝ่ายเสนอ (Government) ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี (Prime Minister) รองนายกรัฐมนตรี (Deputy Prime Minister) เลขธิการฝ่ายรัฐบาล (Government Whip) และผู้กล่าวสรุปฝ่ายรัฐบาล (Government Reply)

ฝ่ายค้าน (Opposition) ประกอบด้วย หัวหน้าฝ่ายค้าน (Leader of Opposition) รองหัวหน้าฝ่ายค้าน (Deputy Leader of Opposition) เลขธิการฝ่ายค้าน (Opposition Whip) และผู้กล่าวสรุปฝ่ายค้าน (Opposition Reply)

องค์ประกอบการโต้วาที ประกอบด้วย

1) สาระ (Matter) คือ เนื้อหาในการพูด ได้แก่ คำจำกัดความของญัตติ ภาพรวมของเหตุผลหรือข้อสนับสนุน แนวคิดของทีม และการโต้แย้ง โดยมีการยกตัวอย่างนำเสนอผลการศึกษาเป็นรายกรณีและข้อเท็จจริงประกอบการพูด

2) ลักษณะท่าทาง (Manner) พิจารณาใน 2 รูปแบบ คือ

2.1) การแสดงทหรณะหรือแนวคิด โดยมีการประสานสายตา ใช้ท่าทางการแต่งกาย การยืน การแสดงสีหน้า บุคลิกภาพ (มีความเชื่อมั่นและจริงใจ) และการใช้น้ำเสียง

2.2) การนำเสนอการพูด โดยพิจารณาจาก น้ำเสียง การออกเสียงชัดเจน ความคล่องแคล่วในการพูด การเลือกใช้ภาษา ประโยคสั้น ๆ เลือกคำที่ชัดเจนเข้าใจง่าย การใช้การพูดเป็นประโยค การใช้ตัวเชื่อมประโยค การพูดซ้ำ ๆ อารมณ์ขันของผู้พูด

3) วิธีการ (Method) ของการโต้สาระวาที่แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1) วิธีการรายบุคคล คำนึงถึงว่ามีการเปิดหัวข้อการอภิปรายที่น่าสนใจหรือไม่ ระบุวัตถุประสงค์ชัดเจน มีการลำดับความคิดอย่างมีเหตุมีผล มีการจัดสรรเวลา รวมถึงการกล่าวสรุปที่มั่นคง ยังคงยืนยันความคิดที่นำเสนอ/คัดค้านหรือไม่

3.2) วิธีการแบบทีม คำนึงถึงว่าประเด็นของทีม การรวบรวมและการนำเสนอ มีประสิทธิภาพหรือไม่ การแบ่งบทบาทของผู้พูดและความรับผิดชอบมีความเหมาะสมเพียงใด

4) ญัตติ (Motion) ญัตติที่ใช้ จะต้องไม่ใช่ถ้อยคำกำกวม มีสองนัย และแสดงความเอนเอียง ควรสะท้อนประเด็นปัญหาที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งญัตติอาจแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ญัตติปลายเปิด ซึ่งเป็นญัตติที่ดีความได้หลายนัย หรือญัตติกึ่งปลายเปิด หรือญัตติปลายปิด

การจัดกิจกรรมโต้สาระวาที่ภาษาอังกฤษ ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาในภาพรวมในเรื่องภาษา ทั้งด้านการใช้ภาษาและความรู้ความเข้าใจในภาษา พัฒนาทักษะ 4 ด้าน คือ การฟัง พูด อ่าน เขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการโต้แย้ง การพูดและเขียนเพื่อโน้มน้าวชวนเชื่อ พัฒนาพฤติกรรมการกล้าแสดงออก ความเชื่อมั่นในตนเอง ขณะแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดหาเหตุผล ตีความประเด็น ข้อโต้แย้ง การจัดเรียงลำดับเหตุผล

3.5.6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizer Instructional Model)

ผังกราฟิกเป็นแผนผังทางความคิด ซึ่งประกอบไปด้วยความคิดหรือข้อมูลสำคัญ ๆ ที่เชื่อมโยงกันอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็นโครงสร้างของความรู้หรือเนื้อหาสาระนั้น ๆ การใช้ผังกราฟิกเป็นเทคนิคที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ จำนวนมาก เพื่อช่วยให้ เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้น และจดจำได้นาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเนื้อหา สาระหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้เรียนประมวลมานั้นอยู่ในลักษณะกระจัดกระจาย ผังกราฟิกเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนจดจำข้อมูลเหล่านั้นให้เป็นระบบระเบียบอยู่ในรูปแบบที่อธิบายให้เข้าใจ และจดจำได้ง่าย นอกจากใช้ในการประมวลความรู้หรือจัดความรู้ดังกล่าว ในหลายกรณีที่ผู้เรียนมีความคิด ริเริ่มหรือสร้างความคิดขึ้น ผังกราฟิกยังเป็นเครื่องมือทางการคิดได้ดีเนื่องจากการสร้างความคิดซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมอยู่ในสมอง จำเป็นต้องมีการแสดงออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม ผังกราฟิก เป็นรูปแบบของการแสดงออกของความคิดที่สามารถมองเห็นและอธิบายได้อย่างเป็นระบบชัดเจนและประหยัดเวลา

Bromley, DeVitis, and Modlo (1995, pp. 7-8) การใช้ผังกราฟิกเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ 4 ประการด้วยกัน คือ

1) การแยกแยะข้อมูลเพื่อให้เห็นองค์ประกอบหลักที่เชื่อมโยงกันอยู่อย่างชัดเจน สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีทัศนคติได้ง่ายขึ้น

2) หากสมองมีการจัดโครงสร้างความรู้ไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ จะช่วยเรียกความรู้เดิมที่อยู่ในโครงสร้างทางปัญญาออกมาใช้เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ได้ง่ายขึ้น

3) ผังกราฟิกที่แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบหลักของเรื่อง มีลักษณะเป็นภาพ ซึ่งง่ายต่อการที่สมองจะจดจำมากกว่าข้อความที่ติดต่อกันยืดยาว

4) การใช้ผังกราฟิก ซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งภาพและข้อความ สามารถช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active Learning) เนื่องจากผู้เรียนจะต้องมีทั้งการฟัง พูดย่ออ่าน เขียน คิด จึงจะสามารถ จัดทำผังกราฟิกออกมาได้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยความหมาย

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2553, น. 249) ได้เสนอแผนผังกราฟิกประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1) แสดงความคิดรวบยอดของข้อมูลหรือสาระสำคัญของข้อมูล เช่น ผังความคิด โดยใช้ภาพผังมโนทัศน์ (Concept Map) เป็นต้น

2) แสดงเปรียบเทียบข้อมูล เช่น เวนน์ไดอะแกรม (Venn Diagram) ผังที่ชาร์จ (T - Chart) แผนภูมิแท่ง แผนภูมิตาราง เป็นต้น

3) แผนภูมิความคิดหรือผังกราฟิกที่แสดงข้อมูลเป็นเหตุเป็นผลกัน เช่น ผังก้างปลา (Fishbone Map) ผังใยแมงมุม (Spider Web) เป็นต้น

4) แสดงการเรียงลำดับข้อมูล หรือขั้นตอนต่าง ๆ เช่น ผังลำดับขั้นตอน (A Sequential Map) ผังมองต่างมุม (Thinking at Right Angles) แผนภูมิเป้าหมาย (Target) เป็นต้น

3.5.7 ชุดกิจกรรมการสอน/ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการสอน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ที่รวบรวมสื่อ กระบวนการและกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนตามจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จุดเด่นของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ สมองวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ทำให้สามารถแก้ปัญหาทางการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นคำใหม่ยังไม่มีการศึกษาท่านใดให้ความหมายไว้ แต่มีผู้ให้ความหมายของคำบางคำ ที่มีลักษณะและความหมายใกล้เคียงกัน คือ ชุดการสอนหรือชุดการเรียนการสอน ชุดการสอนเป็นคำ ในภาษาอังกฤษที่เรียกชื่อต่างกัน เช่น Learning Package Instruction Package หรือ Instruction Kits

ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถแบ่งได้เป็น

1) ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - Study Package) คือ ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนนำไปศึกษาด้วยตนเอง โดยไม่มีครูเป็นผู้สอน เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการเรียน แบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนหรือชุดการเรียนผ่านเครือข่ายเว็ทไซด์เว็บ

2) ชุดการเรียนการสอน คือ ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เช่น ชุดฝึกอบรม หรือชุดการสอนต่าง ๆ ซึ่งอาจจะใช้สอนประกอบคำบรรยาย หรือใช้สอนให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม

3.5.8 แบบฝึกทักษะ/แบบฝึกหัด/ชุดฝึกทักษะ

แบบฝึกทักษะ หรือ แบบฝึกหัดเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่ครูสร้างขึ้นจากบทเรียนที่ได้สอน ไปแล้ว ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้ ด้วยการปฏิบัติ

สร้างความเข้าใจ เสริมทักษะให้ผู้เรียน เพื่อให้เกิดความชำนาญ เกิดทักษะบางอย่าง และเป็นการทบทวน เนื้อหาต่าง ๆ ที่เรียนไปแล้ว ให้สามารถจดจำเนื้อหาต่าง ๆ ได้แม่นยำมากขึ้น ฐาณิชญาณ์ เพ็งพรหม (2555, น. 66) กล่าวว่า แบบฝึกที่ดีและมีประสิทธิภาพจะช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการฝึกทักษะ ทางภาษา เสริมทักษะทางภาษาให้คงทน สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างชัดเจน แบบฝึกที่ดี เปรียบเสมือนผู้ช่วยครู ทำให้ลดภาระการสอนลงได้ ทำให้เห็นจุดเด่นจุดบกพร่องของนักเรียนอันเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

การสร้างแบบฝึกทักษะจะต้องเป็นการเสริมทักษะพื้นฐานโดยกำหนดให้ผู้เรียน ฝึกฝนเรียงลำดับจากง่ายไปยาก ปริมาณของเนื้อหาต้องเพียงพอที่สามารถตรวจสอบและพัฒนาทักษะ กระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เรียนไปแล้ว เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและผู้เรียน สามารถตรวจสอบความเข้าใจบทเรียนด้วยตนเองได้ ทำให้เกิดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญ ในเนื้อหาที่ผู้เรียนได้เรียนไปแล้ว แบบฝึกในภาษาไทยมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น ชุดการฝึก แบบฝึกทักษะ แบบฝึกหัด แบบฝึกหัดทักษะ เป็นต้น มีผู้ให้ความหมายของแบบฝึก แบบฝึกหัดหรือ ชุดการฝึกไว้ แบบฝึก แบบฝึกหัด หรือชุดการฝึกเป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน คือ งานหรือกิจกรรม ที่ครูผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนกระทำเพื่อฝึกทักษะและทบทวนความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วให้เกิดความชำนาญ ถูกต้อง คล่องแคล่ว จนสามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาได้โดยอัตโนมัติ

สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงการสร้างแบบฝึกคือขั้นตอนและหลักในการสร้าง ซึ่ง Seels and Glasgow (1990, p. 4) ได้เสนอแนะไว้ว่า ในการจัดสถานการณ์ทางการเรียนการสอน นั้นสามารถกำหนดขอบเขตเนื้อหาจากหลักสูตร โดยกำหนดจากหน่วยการเรียนย่อย ๆ ไปสู่หน่วย การเรียนใหญ่อย่างไรก็ตามในการออกแบบการสอนหรือการสร้างแบบฝึกควรคำนึงถึงองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

- 1) เนื้อหาที่คัดเลือกมาสร้างแบบฝึกต้องอิงจุดประสงค์รายวิชา
- 2) กลวิธีที่ใช้ในการสอนต้องอิงทฤษฎีและผลการวิจัยที่มีผู้ทำไว้แล้ว
- 3) การวัดต้องอิงพฤติกรรมการเรียนรู้
- 4) รู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้ประกอบเพื่อให้แบบฝึกมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้นำมาเสนอนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เป็นทั้งแนวคิด วิธีการ สื่อการจัดการเรียนรู้ ที่เป็นที่ยอมรับและนำมาใช้อย่างหลากหลายในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในปัจจุบัน ซึ่งครูผู้สอนสามารถ ศึกษา คิดค้น พัฒนา ต่อยอดวิธีการ หรือสื่อการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว พัฒนาจนทำให้เกิดวิธีการ จัดการเรียนรู้แบบใหม่ สื่อการจัดการเรียนรู้ใหม่ เพื่อนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ ครูควรต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้กับระดับชั้น วัย ปัญหาที่พบในชั้นเรียน วัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนา เพื่อจะทำให้ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ใช้ได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามปัญหาที่พบในชั้นเรียน

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

นภสินธุ์ เสือดี (2551) การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย กรณีศึกษา: โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย ชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2550 จำนวน 22 คน โดยมีเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้ 1) สื่อการเรียนรู้ ได้แก่ การ์ตูน (Animation) การแสดงละครหุ่นและบทเพลง 2) คู่มือการใช้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องและส่งผลให้เกิดการพัฒนาค่านิยมดังกล่าว 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ 4) แบบประเมินคุณภาพของนวัตกรรม โดยใช้ระยะเวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ก่อน ระหว่าง และหลังการใช้นวัตกรรม เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างและพัฒนาการ และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสังเกตด้วยผู้วิจัยและครูซึ่งเป็นผู้ใช้วัตกรรมการผลการวิจัยได้นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาในระดับดีและด้านเทคโนโลยีการศึกษาในระดับดีมาก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณปรากฏว่านักเรียนมีพัฒนาการของคะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณเพิ่มขึ้นและมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ศรีน้อย ลาวัง (2552) ได้วิเคราะห์กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของครู โดยใช้เทคนิคการสืบสอบแบบขึ้นชม โดยมีวัตถุประสงค์ ได้แก่ วิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอนที่ดีมีคุณภาพและเหมาะสมกับผู้เรียน วิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการเรียนการสอนของครูระหว่างครูต้นแบบที่ได้รางวัลและครูปกติทั่วไป และเพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบการเรียนการสอนของครูที่ผลิตได้จากกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนของครูต้นแบบที่ได้รับรางวัลกับของครูปกติทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนมีคุณภาพ เหมาะสมกับผู้เรียน ต้องมีการศึกษาสภาพผู้เรียน เนื้อหา สภาพแวดล้อม มีการศึกษาเอกสาร อบรม ดูงาน มีการวางแผนการสร้างเน้นผู้เรียนในการสร้าง มีการขอคำแนะนำจากผู้อื่น และทดลองใช้ ปรับปรุง มีการวัดประเมินผลหลังการใช้ และให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยกรณีศึกษาจะให้ความสำคัญกับการทดลองใช้นวัตกรรมและปรับปรุงมากที่สุด

มาเรียม นิลพันธุ์ และ ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย (2558) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์นวัตกรรมการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนโดยใช้พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 2) เพื่อ พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ 3) เพื่อศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ และ 4) เพื่อสังเคราะห์และเสนอรูปแบบการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย หลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ ท้องถิ่นกิจกรรมบูรณาการ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรูปแบบการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้มี 10 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวิเคราะห์บริบทชุมชนและสภาพพิพิธภัณฑ์/แหล่งเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจร่วมกับทีมวิจัย ร่วมประสานกับทีมวิจัยและการสร้างเครือข่าย ร่วมประชุมวางแผน การออกแบบพัฒนานวัตกรรม ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมและวิเคราะห์ SWOT ร่วมจัดกิจกรรม นำเสนอผลการจัดกิจกรรม ร่วมประเมินผลให้ข้อมูลย้อนกลับและขยายผลและสร้างเครือข่าย

ปวันรัตน์ นิกรกิตติโกศล (2559) การพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารภาษาอังกฤษ สำหรับผู้ประกอบการ ร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหารและเครื่องดื่มที่เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับผู้ประกอบการร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหารและเครื่องดื่มที่เกาะเกร็ด โดยมี 5 ขั้นตอนหลักคือ 1) การศึกษาความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบนวัตกรรมที่เหมาะสมในการฝึกทักษะภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบการ 2) การออกแบบและสร้างนวัตกรรมการสื่อสารภาษาอังกฤษ 3) ทดลองใช้และ 4) ประเมินผลและปรับปรุง 5) ศึกษาความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาโดยรวมที่ผู้ประกอบการมีความต้องการคือคำศัพท์และบทสนทนาเฉพาะในการค้าขายที่มีบทแปลและคำอ่านภาษาไทยในรูปของหนังสือเล่มเล็กและซีดีคลอบคลุมหัวข้อเกี่ยวกับการทักทายและการต้อนรับและการสอบถามความต้องการของลูกค้า เป็นต้น ก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมสื่อสารภาษาอังกฤษพบว่า มีคะแนนสูงขึ้นในทุกองค์ประกอบของทั้งทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษ ผลจากการประเมินความพึงพอใจจากผู้ประกอบการพบว่าได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่านวัตกรรมสื่อสารภาษาอังกฤษที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจในระดับดีและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ปิยะนันท์ หิรัญย์ชโลทร และ สิทธิกร สุมาลี (2561) การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชน และ 2) ทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยคณะกรรมการไปให้ครบตามขนาดของโรงเรียนเล็ก กลาง ใหญ่ครอบคลุมทั้ง 5 ภูมิภาค การดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนาโดยทดลองใช้นวัตกรรมตลอดปีการศึกษา 2558 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือครูผู้สอน ผู้บริหาร และนักเรียนของโรงเรียนเอกชนในระดับประถมศึกษาจาก 5 ภูมิภาค เครื่องมือวิจัยที่ใช้คือแบบวัดความรู้ครู แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู แบบสอบถามความคิดเห็นของครูและนักเรียน แบบวัดทักษะการคิดของผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติเชิงบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า 1) นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎี หลักการวัตถุประสงค์ กระบวนการและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ตัวอย่างกิจกรรมและการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2) ผลที่เกิดขึ้นกับครู พบว่าครูกลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านความรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุม มีทักษะการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นต่อนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากสำหรับผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านทักษะการคิดสูงกว่ากลุ่มควบคุมและส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากในทุกด้าน

4. การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

4.1 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, น. 2-54) มีสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

4.1.1 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็น ในเรื่องต่าง ๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม ของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษา และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระ การเรียนรู้อื่นและเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งใน สถานศึกษา ชุมชน และสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

4.1.2 ตัวชี้วัดชั้นปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภท ต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม.1	ม.2	ม.3
1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง คำแนะนำและคำชี้แจงง่าย ๆ ที่ฟังและอ่าน	1. ปฏิบัติตาม คำขอร้อง คำแนะนำคำชี้แจงและคำอธิบาย ง่าย ๆ ที่ฟังและอ่าน	1. ปฏิบัติตามคำขอร้อง คำแนะนำ คำชี้แจงและคำอธิบายที่ฟัง และอ่าน
2. อ่านออกเสียงข้อความ นิทาน	2. อ่านออกเสียงข้อความ ข่าว	2. อ่านออกเสียง ข้อความ ข่าว

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม.1	ม.2	ม.3
<p>และบทร้อยกรอง (poem) สั้น ๆ ถูกต้องตาม หลักการอ่าน</p> <p>3. เลือก/ระบุประโยคและข้อความ ให้สัมพันธ์กับสื่อที่ไม่ใช่ความเรียง (non - text information) ที่อ่าน</p> <p>4. ระบุหัวข้อเรื่อง (topic) ใจความสำคัญ (main idea) และตอบคำถามจากการฟังและอ่านบทสนทนา นิทาน และเรื่องสั้น</p>	<p>ประกาศ และบทร้อยกรอง สั้น ๆ ถูกต้องตาม หลักการอ่าน</p> <p>3. ระบุ/เขียนประโยคและข้อความ ให้สัมพันธ์กับสื่อที่ไม่ใช่ความเรียง รูปแบบต่าง ๆ ที่อ่าน</p> <p>4. เลือกหัวข้อเรื่อง ใจความสำคัญ บอกรายละเอียดสนับสนุน (supporting detail) และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและอ่าน พร้อมทั้งให้เหตุผล และยกตัวอย่างง่าย ๆ ประกอบ</p>	<p>โฆษณา และบทร้อยกรองสั้น ๆ ถูกต้องตาม หลักการอ่าน</p> <p>3. ระบุและเขียนสื่อที่ไม่ใช่ความเรียง รูปแบบต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับประโยค และข้อความที่ฟังหรืออ่าน</p> <p>4. เลือก/ระบุหัวข้อเรื่อง ใจความสำคัญ รายละเอียดสนับสนุน และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ</p>

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม.1	ม.2	ม.3
<p>1. สนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง กิจกรรม และสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน</p> <p>2. ใช้คำขอร้อง ให้คำแนะนำ และคำชี้แจง ตามสถานการณ์</p> <p>3. พูดและเขียนแสดงความต้องการ ขอความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม</p> <p>4. พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังหรืออ่านอย่างเหมาะสม</p>	<p>1. สนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เรื่องต่าง ๆ ใกล้ตัว และสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม</p> <p>2. ใช้คำขอร้อง ให้คำแนะนำ คำชี้แจงและ คำอธิบาย ตามสถานการณ์</p> <p>3. พูดและเขียนแสดงความต้องการ เสนอและให้ความช่วยเหลือ ตอบรับ และปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม</p> <p>4. พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูล บรรยาย และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ เรื่องที่ฟัง</p>	<p>1. สนทนาและเขียนโต้ตอบข้อมูลเกี่ยวกับตนเองเรื่องต่าง ๆ ใกล้ตัวสถานการณ์ ข่าว เรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคม และสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม</p> <p>2. ใช้คำขอร้อง ให้คำแนะนำ คำชี้แจงและคำอธิบายอย่างเหมาะสม</p> <p>3. พูดและเขียนแสดงความต้องการ เสนอและให้ความช่วยเหลือตอบรับ และปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม</p> <p>4. พูดและเขียนเพื่อขอและให้</p>

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม.1	ม.2	ม.3
5. พูดและเขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ใกล้ตัว กิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้น ๆ ประกอบอย่างเหมาะสม	หรืออ่าน อย่างเหมาะสม 5. พูดและเขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ กิจกรรมและประสบการณ์พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบอย่างเหมาะสม	ข้อมูล อธิบาย เปรียบเทียบ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังหรืออ่าน อย่างเหมาะสม 5. พูดและเขียนบรรยายความรู้สึก และความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ กิจกรรมประสบการณ์ และข่าว/เหตุการณ์ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบอย่างเหมาะสม

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยการพูดและการเขียน

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม.1	ม.2	ม.3
1. พูดและเขียนบรรยายเกี่ยวกับตนเอง กิจวัตรประจำวัน ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว 2. พูด/เขียน สรุปใจความสำคัญ/แก่นสาระ (theme) ที่ได้จากการวิเคราะห์เรื่อง/เหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจของสังคม 3. พูด/เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมหรือเรื่องต่าง ๆ ใกล้ตัวพร้อมทั้งให้เหตุผลสั้น ๆ ประกอบ	1. พูดและเขียนบรรยายเกี่ยวกับตนเอง กิจวัตรประจำวัน ประสบการณ์และข่าว/เหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจของสังคม 2. พูดและเขียนสรุปใจความสำคัญ/แก่นสาระ หัวข้อเรื่อง (topic) ที่ได้จากการวิเคราะห์เรื่อง/ข่าว/เหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจของสังคม 3. พูดและเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมเรื่องต่าง ๆ ใกล้ตัว และประสบการณ์พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้น ๆ ประกอบ	1. พูดและเขียนบรรยายเกี่ยวกับตนเองประสบการณ์ ข่าว/เหตุการณ์/เรื่อง/ประเด็นต่าง ๆ ที่อยู่ในความสนใจของสังคม 2. พูดและเขียนสรุปใจความสำคัญ/แก่นสาระ หัวข้อเรื่องที่ได้จากการวิเคราะห์เรื่อง/ข่าว/เหตุการณ์/สถานการณ์ที่อยู่ในความสนใจของสังคม 3. พูดและเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม ประสบการณ์ และเหตุการณ์ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม.1	ม.2	ม.3
1. ใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยา ท่าทาง สุภาพ เหมาะสม ตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา 2. บรรยาย เกี่ยวกับเทศกาล วันสำคัญ ชีวิตความเป็นอยู่ และประเพณี ของเจ้าของภาษา 3. เข้าร่วม/จัดกิจกรรมทางภาษา และวัฒนธรรมตามความสนใจ	1. ใช้ภาษา น้ำเสียงและกิริยา ท่าทาง เหมาะกับบุคคล และโอกาสตามมารยาทสังคม และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา 2. อธิบายเกี่ยวกับเทศกาล วันสำคัญ ชีวิต ความเป็นอยู่ และประเพณี ของเจ้าของภาษา 3. เข้าร่วม/จัดกิจกรรมทางภาษา และวัฒนธรรมตามความสนใจ	1. เลือกใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยาท่าทาง เหมาะกับ บุคคลและโอกาส ตามมารยาท สังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของ ภาษา 2. อธิบาย เกี่ยวกับชีวิต ความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียม และประเพณี ของเจ้าของภาษา 3. เข้าร่วม/จัดกิจกรรมทางภาษา และวัฒนธรรมตามความสนใจ

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม.1	ม.2	ม.3
1. บอกความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการออกเสียง ประโยคชนิดต่าง ๆ การใช้ เครื่องหมายวรรคตอน และการลำดับคำตามโครงสร้าง ประโยคของภาษาต่างประเทศ และภาษาไทย 2. เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างเทศกาล งานฉลอง วันสำคัญ และชีวิต ความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษากับของไทย	1. เปรียบเทียบและอธิบาย ความเหมือนและความแตกต่าง ระหว่างการออกเสียงประโยค ชนิดต่าง ๆ และการลำดับคำ ตามโครงสร้างประโยค ของภาษาต่างประเทศ และภาษาไทย 2. เปรียบเทียบและอธิบายความ เหมือนและความแตกต่าง ระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับของไทย	1. เปรียบเทียบและอธิบาย ความเหมือนและความแตกต่าง ระหว่างการออกเสียงประโยค ชนิดต่าง ๆ และการลำดับคำ ตามโครงสร้างประโยคของ ภาษาต่างประเทศและภาษาไทย 2. เปรียบเทียบและอธิบาย ความเหมือนและความแตกต่าง ระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา กับของไทยและนำไปใช้ อย่างเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม.1	ม.2	ม.3
1. ค้นคว้า รวบรวม และสรุป ข้อมูล/ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จากแหล่งเรียนรู้และนำเสนอ ด้วยการพูด/การเขียน	1. ค้นคว้า รวบรวม และสรุป ข้อมูล/ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จากแหล่งเรียนรู้และนำเสนอ ด้วยการพูด/การเขียน	1. ค้นคว้า รวบรวม และสรุป ข้อมูล/ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จากแหล่งเรียนรู้และนำเสนอ ด้วยการพูดและการเขียน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม.1	ม.2	ม.3
1. ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริง/สถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้น ในห้องเรียนและสถานศึกษา	1. ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริง/สถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้น ในห้องเรียนสถานศึกษาและชุมชน	1. ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริง/สถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้น ในห้องเรียนสถานศึกษาชุมชน และสังคม

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม.1	ม.2	ม.3
1. ใช้ภาษาต่างประเทศ ในการสืบค้น/ค้นคว้าความรู้/ ข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อและแหล่ง การเรียนรู้ต่าง ๆ ในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ	1. ใช้ภาษาต่างประเทศ ในการสืบค้น/ค้นคว้า รวบรวม และสรุปความรู้/ข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ต่าง ๆ ในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ	1. ใช้ภาษาต่างประเทศ ในการสืบค้น/ค้นคว้า รวบรวม และสรุปความรู้/ข้อมูลต่าง ๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ต่าง ๆ ในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ

ตัวชี้วัดชั้นปี		
ม.1	ม.2	ม.3
	2. เผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสารของโรงเรียน เป็นภาษาต่างประเทศ	2. เผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสารของโรงเรียน ชุมชนและท้องถิ่น เป็นภาษา ต่างประเทศ

4.2 แนวคิดการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, น. 25-28) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

4.2.1 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองเน้นให้ความสำคัญ ทั้งความรู้ และคุณธรรม

2) กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ ที่หลากหลายเป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็น สำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการ เสนอสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอน จึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

4) สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเองหรือปรับปรุงสื่อที่มีคุณภาพจากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียงเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการ ดังนี้

4.1) จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชนเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก

4.2) จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนเสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

4.3) เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

4.4) ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ

4.5) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

4.6) จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ และสม่ำเสมอในการจัดทำ การเลือกใช้และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเนื้อหา มีความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

4.2.2 แนวคิดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

1) แนวคิดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

โดยทั่วไปแล้วการเรียนภาษาต่างประเทศในประเทศไทย ภาษาอังกฤษนับว่าเป็นภาษาที่ได้รับความนิยมและเป็นภาษาที่มีความจำเป็นมากที่สุดเช่นเดียวกับในประเทศต่าง ๆ เหตุผลในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนย่อมมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจจำแนกด้วยเหตุผลดังนี้

1.1) ต้องใช้ชีวิตอยู่ในสังคมหรือประเทศที่ประชากรพูดภาษาอังกฤษ เช่น คนต่างชาติที่ย้ายถิ่นฐานเข้าไปอยู่ต่างแดน หรือต่างประเทศที่ประชากรพูดภาษาอังกฤษ การศึกษาต่อในต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งผู้เรียนที่มีจุดมุ่งหมายดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในประเทศนั้น ๆ ได้

1.2) เพื่อใช้ประกอบอาชีพเฉพาะด้าน เช่น พนักงานในร้านอาหาร พนักงานขายสินค้า ของที่ระลึกให้ชาวต่างชาติ การทำธุรกิจที่ติดต่อกับชาวต่างชาติ แพทย์ พยาบาล เป็นต้น ความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์เฉพาะของแต่ละสาขาอาชีพจึงย่อมมีความแตกต่างกัน พนักงานในร้านอาหารอาจมีความที่จะพูดโต้ตอบได้ แพทย์อาจต้องการมีความสามารถศึกษาค้นคว้าหรืออ่านตำราได้

1.3) เพื่อต้องการให้เรียนครบตามหลักสูตรของการศึกษา เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เพราะหลักสูตรบังคับ

1.4) เพื่อศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษ ต้องทำความรู้จักหรือคุ้นเคยกับบุคคลและสถานที่นั้น ๆ ได้แก่ มิตรต่างแดน นักแสดง บุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นต้น

1.5) เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ ได้แก่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่คิดว่าการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจะทำให้ตนมีโอกาสที่จะได้ทำงานที่ก้าวหน้ามากกว่าบุคคลที่เรียนรู้ภาษาเดียว เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจงานบริการต่าง ๆ

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนย่อมมีเหตุผลหรือจุดมุ่งหมายในการเรียนที่แตกต่างกันไปและเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละกลุ่มจึงจำเป็นต้องทำให้เนื้อหาและหลักสูตรในการฝึกทักษะทางภาษาที่แตกต่างกัน

2) หลักสูตรการเรียนรู้ด้านภาษา

การจัดเนื้อหาทางภาษาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนเรียกว่าหลักสูตร (Syllabus) องค์ประกอบในการพิจารณาจัดหลักสูตรหรือเนื้อหาทางภาษาย่อมขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ได้แก่ วัยและความสนใจของผู้เรียน สถานการณ์ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ แต่สิ่งสำคัญของเนื้อหาหลักสูตรจะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้เพื่อการสื่อสารหรือใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

นอกจากหลักสูตรต้องคำนึงถึงวัยและความสนใจของผู้เรียน แล้วยังต้องคำนึงถึงสภาพสถานการณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วยเช่นกัน จำนวนนักเรียน ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์การเรียน การสอน แหล่งเรียนรู้ ระยะเวลาในการเรียน และอื่น ๆ ด้วย

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการจัดเนื้อหาหลักสูตร คือ ธรรมชาติของผู้เรียน ประสบการณ์ ระดับชั้น เป็นต้น ผู้เรียนในระดับเริ่มต้นจะมุ่งเน้นทักษะหนึ่ง ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการเรียนภาษาระดับหนึ่งแล้วจะมุ่งเน้นไปอีกทักษะหนึ่ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดเนื้อหาทางภาษาให้ผู้เรียนนั้นย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของผู้เรียนว่าจะใช้ทำอะไร ผู้ที่จะไปศึกษาต่อ

ต้องการลักษณะเนื้อหาทางภาษาแบบหนึ่ง สำหรับผู้ที่เรียนเป็นพนักงานร้านอาหาร ขายสินค้าให้บริการ แก่ชาวต่างชาติย่อมต้องการใช้ภาษาอีกแบบหนึ่ง เนื้อหาของภาษาที่จำแนกตามวัตถุประสงค์หรือตามหน้าที่ของภาษาเรียกว่า Function เพราะภาษาเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารภาษามีหน้าที่ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น ภาษาทำหน้าที่ในการถาม ให้ข้อมูลภาษา ใช้ในการขอร้อง ขออนุญาต ขอโทษ แสดงความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เป็นต้น ดังนั้น การสอนเนื้อหาทางภาษา ผู้สอนนอกจากจะต้องคำนึงถึงความถูกต้องทางไวยากรณ์ (Grammar) แล้วควรจะสอนให้ผู้เรียนได้ทราบถึงการใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมตามหน้าที่หรือ (Function) ของภาษาด้วย หากพิจารณาการจัดเนื้อหาบทเรียนในหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เท่าที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าการจัดลำดับเนื้อหาโดยคำนึงถึงความยากง่ายของไวยากรณ์ ซึ่งทำให้ผู้เรียนขาดประสบการณ์ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทำให้ขาดความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา การจัดเนื้อหาในลักษณะเช่นนี้เป็นการจัดเนื้อหาโดยยึดหลักแนวความคิดเดิม ๆ ที่นักวิชาการคิดว่าการรู้เรื่องราวของไวยากรณ์ทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการติดต่อ สื่อสารได้ ซึ่งแนวความคิดนั้นเมื่อนำมาใช้จัดลำดับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วปรากฏว่าไม่ประสบความสำเร็จ กล่าวคือผู้เรียนยังไม่สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในระดับที่น่าพอใจ แนวความคิดนี้จึงเรียกได้ว่าเป็นแนวความคิดในการจัดเนื้อหาหลักสูตรแบบดั้งเดิม หรือ Traditional syllabus ซึ่งในทั่วไปเนื้อหาในบทเรียนก็มักจะประกอบด้วยเรื่อง Tense, Parts of speech, Articles เป็นต้น แต่เนื้อหาในปัจจุบันที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้เพื่อการสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว และถูกต้อง จะประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ Function ต่าง ๆ เช่น Greeting, Introducing, Requesting, Inviting, Prohibiting, Asking - giving directions เป็นต้น ลักษณะการจัดเนื้อหาในบทเรียนแบบนี้เรียกว่า Functional syllabus

3) การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching: CLT) เป็นแนวคิดในการสอนภาษาที่มุ่งเน้นความสำคัญของตัวผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้จริง มีการจัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างความรู้ทางภาษา ทักษะทางภาษาและความสามารถในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ด้านภาษาไปใช้ในการสื่อสาร ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนต้องคำนึงถึงการให้ผู้เรียนได้สื่อสารในชีวิตจริง กิจกรรมและภาระงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารจริง สื่อที่ใช้ก็เป็นสื่อจริง แต่ก็ไม่ได้ละเลยความรู้ด้านไวยากรณ์ เมื่อเกิดความผิดพลาดทางด้านไวยากรณ์เพียงเล็กน้อยแต่ยังสามารถสื่อสารได้ ครูผู้สอนไม่ควรขัดจังหวะโดยการแก้ไขให้ถูกต้องทันที ควรแก้ไขเมื่อความผิดพลาดนั้นทำให้เกิดความไม่เข้าใจหรือสื่อสารไม่ประสบความสำเร็จเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Davies and Pearse, 2000; Brown, 2001; Richard, 2006 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ม.ป.ป., น. 32)

Canale and Swain (1980 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ม.ป.ป., น. 37-38) ได้แยกองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความสามารถด้านไวยากรณ์หรือโครงสร้าง (Linguistic Competence and Grammatical Competence) หมายถึง ความรู้ด้านภาษา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ โครงสร้างของคำ ประโยค ตลอดจนการสะกดและการออกเสียง

2. ความสามารถด้านสังคม (Sociolinguistic Competence) หมายถึง การใช้คำ และโครงสร้างประโยคได้เหมาะสมตามบริบทของสังคม เช่น การขอโทษ การขอบคุณ การถามทิศทาง ข้อมูลต่าง ๆ และการใช้ประโยคคำสั่ง เป็นต้น

3. ความสามารถในการใช้โครงสร้างภาษาเพื่อสื่อความหมายด้านการพูดและการเขียน (Discourse Competence) หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมระหว่างโครงสร้างภาษา (Grammatical Form) กับความหมาย (Meaning) ในการพูดและเขียนตามรูปแบบและสถานการณ์ที่แตกต่าง

4. ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย (Strategic Competence) หมายถึง การใช้เทคนิคเพื่อให้การติดต่อสื่อสารประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะการสื่อสารด้านการพูด เช่น การใช้ภาษาท่าทาง (Body Language) การขยายความโดยใช้คำศัพท์อื่นแทนคำที่ผู้พูดนึกไม่ออก เป็นต้น

จากแนวคิดข้างต้น การสอนภาษาตามแนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น เน้นการใช้ภาษาของผู้เรียนมากกว่าเน้นโครงสร้างทางไวยากรณ์ แต่ก็ไม่ได้ละเลยโครงสร้างทางไวยากรณ์ เพียงแต่เน้นการนำหลักไวยากรณ์เหล่านี้ไปใช้เพื่อสื่อความหมายหรือการสื่อสาร จึงเป็นการให้ความสำคัญ

กับความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (Fluency) และความถูกต้อง (Accuracy) ด้วย ดังนั้นการเรียน การสอนแนวนี้จะต้องเน้นการทำกิจกรรมเพื่อการฝึกฝนการใช้ภาษาให้ใกล้เคียงสถานการณ์จริงมากที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป., น. 38-39) ได้กล่าวถึง

หลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนรูปแบบภาษาที่เรียนจะใช้ได้ในสถานการณ์ที่มีความหมาย ครูต้องบอกให้ผู้เรียนทราบถึงจุดมุ่งหมายของการเรียน การฝึกการใช้ภาษาเพื่อให้การเรียนภาษา เป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนรู้สึกว่ามีประโยชน์เมื่อเรียนแล้วสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้เพิ่มขึ้น สามารถสื่อสารได้ตามที่ตนต้องการ

2. จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหรือทักษะสัมพันธ์ (Integrated Skills) คือ ฝึกทักษะทางภาษาทั้ง 4 ประกอบด้วยกิริยาท่าทางที่ควรจะได้ทำพฤติกรรมเช่นเดียวกับในชีวิตจริง

3. ฝึกสมรรถภาพด้านการสื่อสาร (Communicative Competence) คือ ผู้เรียน ทำกิจกรรมใช้ภาษา มีลักษณะเหมือนในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ได้จริง กิจกรรม การหาข้อมูลที่ขาดหายไป (Information Gap) ผู้เรียนทำกิจกรรมนี้จะไม่ทราบข้อมูลของอีกฝ่ายหนึ่ง จำเป็นต้องสื่อสารกันจึงจะทราบข้อมูล สามารถเลือกใช้ข้อความที่เหมาะสมกับบทบาท สถานการณ์ ส่วนภาษาในรูปแบบต่าง ๆ (function)

4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ รวมทั้งประสบการณ์ ที่ได้รับ สามารถแสดงความเห็นหรือระดมสมอง (Brainstorming Activity) ฝึกการทำงานกลุ่ม แสดงบทบาทสมมติ (Role Play) เกมจำลองสถานการณ์ (Simulation) การแก้ปัญหา (Problem Solving) ฯลฯ

5. ฝึกผู้เรียนให้ใช้ภาษาในกรอบของความรู้ทางด้านหลักภาษา (Grammatical Competence) ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษา สื่อสารได้คล่อง (Fluency) เน้นการใช้ภาษา ตามสถานการณ์ (Function)

6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามศักยภาพ

7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง มีความรับผิดชอบและสนับสนุนให้ศึกษาหาความรู้นอกชั้นเรียน

8. ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนองความสนใจของผู้เรียน

9. ให้โอกาสผู้เรียนพูดแสดงความคิดเห็นตามที่ต้องการ

10. ต้องช่วยชี้แนะนำทางผู้เรียน ให้คำแนะนำระหว่างการดำเนินกิจกรรมพร้อมกับตรวจความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียน

4) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนฟัง พูด อ่าน และเขียน

4.1) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนฟัง

การฟังในชีวิตประจำวันเกิดขึ้นได้ใน 2 กรณี คือ การฟังที่ได้ยินโดยมิได้ตั้งใจในสถานการณ์รอบตัวทั่ว ๆ ไป (Casual Listening) และการฟังอย่างตั้งใจที่มีจุดมุ่งหมาย (Focused Listening) ซึ่งเป็นการรับรู้และทำความเข้าใจใน “สาร” ที่ผู้อื่นสื่อความมาสู่เรา ทักษะการฟังภาษาอังกฤษเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญและมีความสามารถในการฟังอย่างเข้าใจในสารที่ได้รับฟัง ครูผู้สอนควรมีความรู้และเทคนิคในการสอนทักษะการฟังเพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จ

การออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการฟัง ครูควรคำนึงถึงสถานการณ์หรือบริบท โดยเลือกเนื้อหาและออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย น่าสนใจ มีข้อควรพิจารณา 2 ประการ คือ

1. สถานการณ์ในการฟัง สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการฟังภาษาอังกฤษได้นั้นควรเป็นสถานการณ์ของการฟังที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง สถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลองในห้องเรียน ซึ่งอาจเป็นการฟังคำสั่งครู การฟังเพื่อนสนทนา การฟังบทสนทนาจากบทเรียน การฟังรายการวิทยุ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์

2. กิจกรรมในการสอนฟัง แบ่งเป็น 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมก่อนการฟัง (Pre - listening) กิจกรรมระหว่างการฟังหรือขณะที่สอนฟัง (While - listening) และกิจกรรมหลังการฟัง (Post - listening)

4.2) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนพูด

การพูดเป็นการสื่อสารความคิด ประสบการณ์และความต้องการของผู้พูดไปสู่ผู้ฟังเพื่อสื่อความหมายให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจ โดยอาศัยน้ำเสียง ภาษาและกิริยาท่าทางอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามจรรยาบรรณและประเพณีนิยมของสังคม ให้ผู้ฟังรับรู้และเกิดการตอบสนอง เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับบุคคลในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ในการประกอบอาชีพธุรกิจต่าง ๆ ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ การพูดเป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face To Face Communication) ระหว่างบุคคล

4.2.1) องค์ประกอบการสอนพูด มีดังต่อไปนี้

(1) ผู้พูด (Speaker) เป็นผู้สื่อสารไปยังผู้ฟัง จึงต้องแสดงความสามารถในการพูด ถ่ายทอด ความรู้สึก ข้อคิดเห็น ข้อเท็จจริง ตลอดจนทัศนคติของตนไปสู่ผู้ฟังให้ดีที่สุดเท่าที่ทำได้ โดยการรู้จักใช้ภาษา เสียง อากัปกิริยา และรู้จักสะสมความคิดอ่านที่มีคุณค่า มีประโยชน์ และรวบรวมการเตรียมความคิดต่าง ๆ เหล่านั้น ให้เป็นระเบียบเพื่อถ่ายทอดให้ผู้ฟังทราบ ผู้ฟังก็จะเข้าใจได้ง่าย แจ่มแจ้งและรวดเร็ว

(2) สารหรือเนื้อเรื่องที่พูด (Speech) ผู้พูดควรจะพูดเรื่องที่ตนถนัด และมีความรู้ ในนั้นมีการเตรียมลำดับ การดำเนินเรื่องที่ดีและถูกต้อง

(3) ผู้ฟัง (Audience) การสื่อความหมายเป็นขบวนการติดต่อทางสังคม ที่มีผู้พูดเป็นผู้ให้ ผู้ฟังเป็นผู้รับ ผู้พูดจะสื่อความหมายได้ตรงเป้าหมายยิ่งขึ้นหากรู้จักวิเคราะห์ผู้ฟัง

(4) เครื่องมือในการสื่อความหมาย (Communication Channel) สิ่งที่ช่วยถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้พูดไปให้คนฟัง เช่น เสียง สีหน้า อากัปกิริยา ท่าทางและอาจรวมไปถึงโสตทัศนอุปกรณ์อื่น ๆ

(5) ความมุ่งหมายหรือผลที่เกิดจากการพูด การพูดทุกชนิดจะต้อง มีจุดมุ่งหมายหรือผลที่เกิดขึ้น

4.2.2) ขั้นตอนและกิจกรรมการสอนพูด

การสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ควรจัดให้เหมาะสม โดยออกแบบ กิจกรรมเพื่อเสริมทักษะการพูดจากง่ายไปหายาก เพื่อลดความวิตกกังวลของนักเรียน กิจกรรมควรเป็น ที่ยอมรับของเจ้าของภาษาด้วย นักเรียนควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดที่เหมาะสมและได้ฝึก บ่อย ๆ เพื่อการสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยใช้ น้ำเสียง อากัปกิริยา ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่ใช่คำพูดด้วย และพูดให้ถูกต้องและชัดเจนขึ้น การสอน ทักษะการพูดภาษาอังกฤษมีขั้นตอนและกิจกรรมต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

(1) ขั้นบอกจุดประสงค์และขั้นเสนอเนื้อหา ครูควรบอกให้นักเรียน รู้ถึงสิ่งที่จะเรียน โดยการตั้งคำถาม เล่าเรื่อง หรือใช้สื่อต่าง ๆ ช่วงหลังจากนำเสนอเนื้อหาซึ่งอยู่ในรูปบริบท ครูจะต้องให้นักเรียนสังเกตลักษณะของภาษา ความหมายของข้อความที่จะพูด เช่น ผู้พูดเป็นใคร พูดเกี่ยวกับอะไร สถานที่พูด และจุดประสงค์ในการพูด

(2) ขั้นการฝึก การฝึกจะกระทำทันที หลังจากเสนอเนื้อหา อาจจะฝึก พูดพร้อม ๆ กัน หรือเป็นคู่ โดยการฝึกเริ่มจากการฝึกโดยมีกรอบ หรือการควบคุม ต่อมาก็ลดควบคุม ลงจนนักเรียนสามารถใช้ภาษาได้

(3) ขั้นถ่ายโอน เป็นขั้นตอนที่นำความรู้ที่ได้มาใช้ในการใช้ ภาษาอย่างอิสระ ใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่เป็นจริง เช่น การทำบทบาทสมมติ การนำเสนอ การสาธิต เป็นต้น

4.3) แนวคิดการเรียนรู้การสอนอ่าน

การอ่าน คือ การสื่อความรู้ ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน โดยผู้อ่านเข้าใจในสัญลักษณ์ เครื่องหมาย รูปภาพ ประโยค ข้อความ ตัวอักษร คำและข้อความที่พิมพ์ หรือเขียนขึ้นมาด้วยการสังเกตและพิจารณา ซึ่งมีความหมายตรงกับผู้สื่อสารเขียน โดยเป็นกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์และการตีความระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ซึ่งจะเข้าใจมากหรือน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับความรู้เดิม และการทำนาย ความรู้เกี่ยวกับเรื่องความหมายของศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์ ตลอดจนความเข้าใจ ในเรื่องความสอดคล้องต่อเนื่องของประโยคแต่ละประโยค และโครงสร้างของข้อเขียนด้วยการจำแนก ประเภทการอ่าน

4.3.1) ประเภทการอ่าน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

(1) การอ่านออกเสียง (Oral Reading) เป็นการอ่านเพื่อฝึกความถูกต้อง (Accuracy) และความคล่องแคล่ว (Fluency)

(2) การอ่านในใจ (Silent Reading) เป็นการอ่านเพื่อรับรู้และทำความเข้าใจสิ่งที่อ่าน ซึ่งเป็นการอ่านอย่างมีจุดมุ่งหมาย

4.3.2) ขั้นตอนและกิจกรรมการสอนการอ่าน แบ่งเป็น 3 กิจกรรม คือ

(1) กิจกรรมนำเข้าสู่การอ่าน (Pre - Reading Activities) เป็นการสร้างความสนใจและปูพื้นความรู้ในเรื่องที่จะอ่าน ครูผู้สอนอาจใช้กิจกรรมนำให้นักเรียนได้มีข้อมูลบางส่วนเพื่อช่วยสร้างความเข้าใจในบริบทก่อนเริ่มต้นอ่านสารที่กำหนดให้

(2) กิจกรรมระหว่างการอ่าน หรือขณะที่สอนอ่าน (While - Reading Activities) เป็นการทำความเข้าใจโครงสร้างและเนื้อความในเรื่องที่อ่าน กิจกรรมนี้มิใช่การทดสอบอ่าน แต่เป็น “การฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ” กิจกรรมระหว่างการอ่านนี้ควรหลีกเลี่ยงการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติทักษะอื่น ๆ เช่น การฟังหรือการเขียน อาจจัดกิจกรรมให้พูดโต้ตอบได้บ้างเล็กน้อย เนื่องจากจะเป็นการเบี่ยงเบนทักษะที่ต้องฝึกไปสู่ทักษะอื่นโดยมิได้เจตนา

(3) กิจกรรมหลังการอ่าน (Post - Reading Activities) เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนได้ฝึกการใช้ภาษาในลักษณะทักษะสัมพันธ์เพิ่มขึ้นจากการอ่าน ทั้งการฟัง การพูด และการเขียน หลังจากที่ได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมระหว่างการอ่าน โดยอาจฝึกการแข่งขันเกี่ยวกับคำศัพท์สำนวน ไวยากรณ์ จากเรื่องที่ได้อ่าน เป็นการตรวจสอบทบทวนความรู้ ความถูกต้องของคำศัพท์สำนวน โครงสร้าง ไวยากรณ์ หรือฝึกทักษะการฟัง การพูด โดยให้นักเรียนร่วมกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องแล้วช่วยกันหาคำตอบ สำหรับนักเรียนระดับสูง อาจให้พูดอภิปรายเกี่ยวกับอารมณ์หรือเจตคติของผู้เขียนเรื่องนั้น หรือฝึกทักษะการเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่าน ให้แสดงบทบาทสมมติให้เขียนเรื่องหรือเขียนโต้ตอบ เช่น เขียนจดหมาย เขียนบทสนทนา เขียนแบบฟอร์ม วาดรูป เป็นต้น ควรฝึกให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น สรุปสาระและสิ่งที่ได้รับจากการอ่านหรือประสบการณ์ การคิดแก้ปัญหา หรือแสดงความคิดสร้างสรรค์ทุกครั้ง

4.4) แนวคิดการเรียนการสอนเขียน

การเขียน คือ กระบวนการถ่ายทอดความรู้สึนึกคิดของผู้เขียนออกมา โดยใช้สัญลักษณ์ตัวอักษร ซึ่งผู้เขียนจะต้องเรียบเรียงความคิดอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามโครงสร้างและไวยากรณ์ของการเขียน เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การเขียน คือ การสื่อสารให้ผู้อื่นได้รับความรู้ด้วยข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดความคิดของผู้ส่งสาร คือ ผู้เขียนไปสู่ผู้รับสาร ได้แก่ ผู้อ่าน มีการเขียนได้ถูกต้องทั้งในด้านการใช้คำศัพท์ การสะกดตัว การใช้เครื่องหมายวรรคตอน แบบแผน แบบสร้างตามภาษานิยมของเจ้าของภาษา การสอนเขียนอาจแบ่งเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

4.4.1) การเขียนแบบคัดลอก (Mechanical Copying) คือ การลอกคำ ข้อความ หรือประโยค โดยไม่ต้องสร้างภาษาของตนเอง มักเป็นกิจกรรมที่ใช้กับนักเรียนในระดับต้น ๆ เช่น การคัดลายมือ เขียนตามรอยประ การโยงภาพและข้อความที่เข้าคู่กันแล้วลอกข้อความ จัดลำดับตัวอักษรแล้วเขียนคำให้ถูกต้อง หรือจัดลำดับประโยคและเขียนข้อความที่ถูกต้อง Mechanical Copying เป็นการฝึกเขียน

โดยการคัดลอกคำ ประโยค หรือข้อความที่กำหนดให้ ในขณะที่เขียนคัดลอก นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ การสะกดคำ การประกอบคำเข้าเป็นรูปประโยค และอาจเป็นการฝึกอ่านในใจไปพร้อมกัน ข้อเสียของการเขียนในลักษณะนี้ คือ ในบางกิจกรรมนักเรียนอาจลอกคำ ข้อความหรือประโยคโดยไม่เข้าใจ ความหมาย และกิจกรรมการเขียนแบบนี้ไม่ได้เอื้อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างภาษาของตนเอง ลักษณะกิจกรรมแบบนี้อาจไม่ทำลายความสามารถของนักเรียน ครูจึงควรพิจารณาไม่ควรจัดกิจกรรมการเขียนในแบบนี้มากเกินไป

4.4.2) การเขียนแบบควบคุม (Controlled Writing) เป็นกิจกรรมในการสอนทักษะการเขียนที่มุ่งเน้นในเรื่องความถูกต้องของรูปแบบ โดยครูให้เนื้อหาและรูปแบบภาษาสำหรับนักเรียนใช้ในการเขียน ครูจะเป็นผู้กำหนดส่วนที่เปลี่ยนแปลงให้นักเรียน นักเรียนจะถูกจำกัดในด้านความคิดอิสระสร้างสรรค์ เช่น การเปลี่ยนรูปทางไวยากรณ์ คำศัพท์ในประโยค รูปแบบประโยคที่ต้องใช้ตัวอย่าง ย่อหน้าสำหรับเขียนแบบหรือข้อความสำหรับเติมให้สมบูรณ์ ข้อดีของการเขียนแบบควบคุมนี้คือ การป้องกันมิให้นักเรียนเขียนผิดตั้งแต่เริ่มต้น

4.4.3) การเขียนแบบกึ่งควบคุม (Less – Controlled Writing) เป็นแบบฝึกเขียนที่มีการควบคุมน้อยลง และนักเรียนมีอิสระในการเขียนมากขึ้น การฝึกการเขียนในลักษณะนี้ ครูจะกำหนดเค้าโครงหรือรูปแบบแล้วให้นักเรียนเขียนต่อเติมส่วนที่ขาดหายไปให้สมบูรณ์ วิธีการนี้ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะความสามารถในการเขียนได้มากขึ้น อันจะนำไปสู่การเขียนอย่างอิสระได้ในโอกาสต่อไป

4.4.4) การเขียนอิสระ (Free writing) เป็นแบบฝึกเขียนที่ไม่มีการควบคุมแต่อย่างใด นักเรียนมีอิสระในการเขียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น จินตนาการกว้างขวาง การเขียนลักษณะนี้ ครูจะกำหนดหัวข้อเรื่องหรือสถานการณ์ แล้วให้นักเรียนเขียนเรื่องราวตามความคิดเห็นของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการเขียนได้เต็มที่ ข้อจำกัดการเขียนลักษณะนี้คือ นักเรียนมีข้อมูลที่เป็นคลังคำ โครงสร้างประโยค ไวยากรณ์ เป็นองค์ความรู้ที่อยู่ค่อนข้างน้อย ส่งผลให้การเขียนอย่างอิสระนี้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

การเรียนการสอนฟัง พูด อ่าน และเขียน เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการสื่อสาร ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้ปรับการเรียนการสอนจากการเน้นไวยากรณ์มาเน้นการสื่อสารที่เริ่มจากการฟัง ตามด้วยการพูด การอ่าน และการเขียน ตามลำดับ การจัดการเรียนการสอนจึงควรเป็นการสอนเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง ดังนั้น หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และจัดการเรียนรู้ จึงมีบทบาทภารกิจในการพัฒนาสนับสนุน ช่วยเหลือให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติของภาษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้และสื่อสารภาษาอังกฤษได้

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

อัชปาณี นนทสุต (2555) (เอกสารจากเว็บไซต์) การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อ พัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้แบบฝึกทักษะที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย แบบสอบถามหัวข้อเกี่ยวกับท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี แบบฝึกเสริมทักษะการอ่าน และแบบทดสอบ โดยแบบฝึกเสริมทักษะมีจำนวน 5 บท ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ได้ค่า ประสิทธิภาพ 83.40/92.50 2) ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังจากการใช้แบบฝึกเสริมทักษะอ่านภาษาอังกฤษ สูงกว่าความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษก่อนการใช้แบบฝึกเสริมทักษะอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05

ณภัทร ทิพนามาต สมมาตร ผลเกิด และ สุรัชย์ ปิยานุกูล (2556, น. 61-62) วิจัยการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึก ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 ห้อง รวม 40 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.68/98.08 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.51 นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

วาสนา อุตสาหะ และ สุเทพ อ่วมเจริญ (2556) วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมนันทนาการและเพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อกิจกรรมนันทนาการของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมได้มาโดยวิธีการเลือกแบบอาสาสมัครตามกิจกรรม จำนวน 20 คน แผนการวิจัยเป็นแบบหนึ่งกลุ่มสอบก่อนและสอบหลัง (One Group Pretest - Posttest Design) ผลการวิจัย พบว่า ผลการทดสอบก่อนเรียนและผลการทดสอบหลังเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมนันทนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการทดสอบหลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าผลการทดสอบก่อนเรียน ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมนันทนาการพบว่า ด้านบรรยากาศในการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าคุณเรียนมีความต้องการให้จัดกิจกรรมนันทนาการทุกปีมากที่สุด

จิรนาถ อุ๋นเพ็ญ (2558) การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ประกอบเกมฝึกคำศัพท์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ประกอบเกมฝึกคำศัพท์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียน ที่เรียนโดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ประกอบเกมฝึกคำศัพท์ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ประกอบเกมฝึกคำศัพท์ ก่อนเรียนกับหลังเรียนและศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ประกอบเกมฝึกคำศัพท์กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนท่าแสงวิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพลันธุ์ เขต 1 จำนวน 1 ห้องจำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ประกอบเกมฝึกคำศัพท์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.47/76.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ประกอบเกมฝึกคำศัพท์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีค่าเท่ากับ 0.58 นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ประกอบเกมฝึกคำศัพท์ โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.65)

รอกีเยาะ บาเหมม, กฤชยากาญจน์ โดพิทักษ์ และ ณัชชา มหปัญญานนท์ (ม.ป.ป.) (เอกสารจากเว็บไซต์) การพัฒนา การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยเปรียบเทียบทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียและศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านคลองหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานีเขต 2 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ มัลติมีเดียแบบทดสอบวัดทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพ E1/E2 การทดสอบสมมติฐานโดย Dependent t - test และ One Sample t - test ผลการวิจัย พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.63/80.18 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียสูงกว่าก่อน การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของนักเรียน

ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3.51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ความพึงพอใจ

5.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นผลมาจากทัศนคติ เป็นความรู้สึกชอบ พอใจ สบายใจ เกิดความสุข ในการปฏิบัติงาน มีผู้รู้ให้ความหมายของความพึงพอใจ ดังนี้

วิฑูรย์ วงษ์อำมาตย์ (2552, น. 21) ให้ความหมายของความพึงพอใจ คือ ความรู้สึก เจตคติ หรือปฏิบัติการทางอารมณ์ที่ดีที่มีต่อการปฏิบัติงานหรือการทำกิจกรรมที่ได้รับความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ที่ได้ตั้งเอาไว้

ลิขิต พวงประโคน (2552, น. 73) ให้ความหมายของความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกชอบ เห็นด้วย ยินดีของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และได้รับผลตอบแทน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ

บุญธรรม กิจปริดาภิรุตย์ (2553, น. 228) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า เป็นสภาพ ความรู้สึกที่มีความสุข สดชื่นต่อบุคคล สิ่งของ และบริการ เป็นภาวะทางอารมณ์เชิงบวกที่บุคคลแสดงออก เมื่อได้รับผลสำเร็จทั้งปริมาณและคุณภาพ ตามจุดมุ่งหมาย ตามความต้องการ

เกริก ท่วมกลาง และ จินตนา ท่วมกลาง (2555, น. 273) ให้ความหมายความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกชอบ ความรู้สึกที่ดี ที่ประทับใจ หรือเจตคติที่ดีของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับในเชิงบวก โดยสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ บุคคลทุกคนมีความต้องการ หลายสิ่งหลายอย่าง และมีความต้องการหลายระดับ ซึ่งหากได้รับการตอบสนองก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2554) (เอกสารจากเว็บไซต์) ให้ความหมายคำว่า พึงพอใจ คือ รัก ชอบใจ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกรัก ชอบ พอใจ ความรู้สึกที่ดี ที่ประทับใจ หรือเจตคติที่ดีของบุคคลต่อสิ่งที่ได้รับในเชิงบวก โดยสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการด้านร่างกาย และจิตใจ ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน มีขวัญและกำลังใจ เสียสละทุ่มเทให้กับการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย

5.2 ความสำคัญของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีขวัญและกำลังใจ ซึ่งจะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งผลต่อความสำเร็จ และเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร ผู้รู้ได้ให้ทัศนะ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, น. 143) กล่าวถึงความสำคัญของความพึงพอใจ ดังนี้

1. การรับรู้ปัจจัยต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจงาน ทำให้หน่วยงานสามารถนำไปใช้ในการสร้างปัจจัยเหล่านี้ให้เกิดขึ้น เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทำให้บุคคลมีความตั้งใจในการทำงาน ลดการขาดงาน การลางาน การมาทำงานสาย และขาดความรับผิดชอบที่มีต่องาน

3. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นการเพิ่มผลผลิตของบุคคลทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลบรรลุเป้าหมายขององค์กร

เกริก ท่วมกลาง และ จินตนา ท่วมกลาง (2555, น. 273) เสนอความสำคัญของความพึงพอใจ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การทำงาน เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน จนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่า

2. ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานที่ถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ การปฏิบัติงานที่ดีที่ประทับใจ จะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสมคุ้มค่า ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ การปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนอง ในรูปของความพึงพอใจรางวัล สิ่งตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลการตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลการตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้รับ

Hersey, Blanchard and Johnson (2001 อ้างถึงใน จันทราณี สงวนนาม, 2551, น. 28) กล่าวถึงความสำคัญของความพึงพอใจ สรุปได้ว่า ความพึงพอใจจะทำให้องค์กรอยู่รอดและเจริญเติบโต เนื่องจากพนักงานลาออก ขาดงานลดลง ซึ่งเป็นปัจจัยทางการบริหารที่ 5 สำหรับการบริหาร นอกเหนือ จากปัจจัยการบริหาร 4 M's ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management)

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจมีความสำคัญ ทำให้บุคลากรในองค์กรมีขวัญกำลังใจ มีความตั้งใจ ทำงาน ลดการขาดงาน การลางาน หรือลาออกจากงาน ซึ่งความพึงพอใจของบุคลากรเป็นปัจจัย ทางการบริหารที่ 5 นอกเหนือจากปัจจัยการบริหาร 4 M's ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management) ซึ่งผลการปฏิบัติงานที่มีความพึงพอใจย่อมได้รับการตอบสนอง ในรูปของรางวัล หรือสิ่งตอบแทนอื่น ๆ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ขององค์กร

5.3 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

การทำงานในปัจจุบันองค์กรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคล ที่ปฏิบัติงานในองค์กรมากขึ้น โดยเชื่อว่าความรู้สึกหรือทัศนคติ เป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มผลผลิต ขององค์กร นักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจในการทำงานของบุคคล ดังนี้

จันทราณี สงวนนาม (2551, น. 84-85) กล่าวถึงความพึงพอใจของคนในการทำงาน ตามทฤษฎีการจูงใจและการปฏิบัติตามของ แคทซ์ และ คาคห์น (Katz and Kahn) นอกจากการกำหนด กฎเกณฑ์ให้ผู้ปฏิบัติ และการแนะนำอย่างใกล้ชิดแล้ว ต้องมีองค์ประกอบอีก 3 ประการ ได้แก่

1. มีการให้รางวัล (Rewards) ต่อผู้ปฏิบัติงานที่มีพฤติกรรมที่องค์กรพึงประสงค์ เพราะรางวัลจะเชื่อมโยงกับพฤติกรรมที่ต้องการ และผู้ปฏิบัติก็จะถือว่ารางวัลเป็นเครื่องมือไปสู่ สิ่งที่เขาต้องการ

2. มีการระบุงานให้ชัดเจน (Job Identification) งานเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อผู้ปฏิบัติและเป็นสิ่ง ที่เปิดโอกาสให้แสดงฝีมือในการทำงานให้สำเร็จ รวมทั้งเกิดความพึงพอใจ

3. การทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความรู้สึกว่า เป้าหมายของเขากับเป้าหมายขององค์กรเป็นหนึ่ง เดียวกัน (The Employee's Internalization of the Organization)

วิลาวรรณ ทรัพย์พิศาล (2554, น. 279–280) กล่าวถึงเทคนิคการจูงใจ อันจะทำให้บุคลากร มีความรู้สึกผูกพัน และต้องการจะปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ดังนี้

1. การใช้คำชมเชย คือ ผู้บริหารจะต้องมีการชมเชยบุคลากรในโอกาสที่เหมาะสม จะเป็นการเพิ่มกำลังใจ และกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบต่องานมากยิ่งขึ้น

2. การให้ความเป็นธรรม คือ การดูแลปกครองบุคลากร โดยยึดความเป็นธรรมในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลและเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติต่อคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ

3. การยกย่องให้เกียรติและให้การยอมรับ ถือเป็น การเสริมสร้างความรู้สึกที่ดี ทำให้บุคลากรมีความภาคภูมิใจที่ได้รับการยกย่องยอมรับจากผู้บริหารและสังครรอบๆข้าง

4. การให้ความเป็นมิตร คือ การแสดงออกของผู้บริหารที่ไม่ถือตนว่าสูงกว่าลูกน้อง ให้ความเป็นกันเอง ความห่วงใย และความรู้สึกอบอุ่นในการอยู่ร่วมปฏิบัติงาน

5. การให้ร่วมใช้ความคิด คือ การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ในส่วนงานขององค์กร เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์หรือนโยบาย การวางแผนเพื่อแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน เป็นต้น การปฏิบัติเช่นนี้จะทำให้บุคลากรในองค์กรมีความผูกพัน ภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วม และทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงานมากยิ่งขึ้น

6. การให้ร่วมปฏิบัติงาน คือ การที่ผู้บริหารให้บุคลากรร่วมลงมือในบางโอกาส ซึ่งจะเป็น การสร้างความผูกพันที่ดี เพราะถือว่าผู้บริหารให้เกียรติให้ความเป็นกันเอง

7. การจัดคนให้เหมาะสมกับงาน โดยผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความชำนาญของบุคลากรเป็นเกณฑ์ในการแบ่งปริมาณงาน ตลอดจนหน้าที่ความรับผิดชอบให้แต่ละคน จะส่งผลให้บุคลากรพอใจและมีความสุขกับการปฏิบัติงาน

8. การให้ความช่วยเหลือบุคลากร ในกรณีที่บุคลากรมีปัญหาหรือมีข้อขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจะต้องเข้าไปช่วยเหลือ เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งเหล่านี้ เช่น โกล่เกลี่ย ให้คำแนะนำ ร่วมคิดหาวิธีแก้ปัญหา สิ่งเหล่านี้เป็นผลทำให้บุคลากรรู้สึกอบอุ่น และมีขวัญกำลังใจที่จะร่วมปฏิบัติงานต่อไป

9. การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน เป็นวิธีการสุดท้ายที่ผู้บริหาร บางท่านอาจจะมองข้ามไป เพราะถือว่าไม่ใช่เรื่องใหญ่ ความเป็นจริงแล้วกลับเป็นความคิดที่ผิด ทั้งนี้ เพราะบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความรู้สึกของบุคลากรที่จะช่วยเสริม สถานะทางด้านกายและใจได้อีกทางหนึ่ง

ณัฐพล ธีรชว (2552, น. 49) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการจูงใจในการทำงานของบุคคล คือ การปฏิบัติงานให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีความพอใจในการทำงาน ต้องมีการจูงใจ ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในหน่วยงาน หรือองค์กรใด ๆ ก็ตาม ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา จะต้องรู้ความต้องการของบุคคลในหน่วยงานเป็นอันดับแรก แล้วจึงค่อยจัดสิ่งสนองความต้องการนั้น ๆ และในการสนองตอบความต้องการที่จำเป็นนั้น ผู้บริหารจะต้องมีทักษะในการเป็นผู้นำ ทักษะในการปกครอง บังคับบัญชา และมีทักษะในการบำรุงขวัญ ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ในหน่วยงาน

สรุปได้ว่า การทำงานในปัจจุบัน องค์กรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของบุคคล ในหน่วยงานให้มนุษย์มีความพึงพอใจ เช่น ได้งานที่สนใจ เงินเดือนดี สถานที่ทำงานเหมาะสม สวัสดิการดี มีการให้รางวัล และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ผู้บริหารมีเทคนิคในการจูงใจ คือ การให้คำชมเชย

ให้เป็นธรรม ยกย่องให้เกียรติ มีความเป็นมิตร ให้ความช่วยเหลือบุคลากรในทุกด้าน รวมถึงให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็น วางแผนการทำงานถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความรู้สึกของบุคลากรที่ทำให้สถานะทางกายและใจมีความมั่นคงและพึงพอใจ

5.4 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานเกิดจากการปฏิบัติที่ดีของผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน มีดังนี้

จันทรานี สงวนนาม (2551, น. 260-261) กล่าวถึงความพึงพอใจของคนในการทำงานตามทฤษฎีการจูงใจของเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg) ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับงานและความสำเร็จของงาน ได้แก่

- 1.1. ความสำเร็จของงาน (Achievement)
- 1.2. การยอมรับนับถือ (Recognition)
- 1.3. ลักษณะงาน (The Work Itself)
- 1.4. ความรับผิดชอบ (Responsibility)
- 1.5. ความก้าวหน้า (Advancement)
2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่
 - 2.1. นโยบายและการบริหารงาน (Policy and Administration)
 - 2.2. การนิเทศงาน (Supervision)
 - 2.3. เงินเดือน (Salary)
 - 2.4. สภาพะการทำงาน (Working conditions)
 - 2.5. ความสัมพันธ์ภายในหน่วยงาน (Interpersonal Relations)

นภาพร ไทยเหนือ (2552, น. 37) กล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานว่า บุคคลจะเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานนั้น จะมีองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหลายประการ ซึ่งองค์ประกอบนั้นต้องสามารถตอบสนองต่อความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เนื่องจากแต่ละบุคคลอาจจะมีองค์ประกอบของความพึงพอใจที่ไม่เหมือนกัน โดยองค์ประกอบของความพึงพอใจ ประกอบด้วยลักษณะของงาน ค่าจ้าง ความมั่นคงในงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน การยอมรับ สภาพการทำงาน ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและการดำเนินงานภายใน ผลประโยชน์ และการติดต่อสื่อสาร

บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ์ (2553, น. 229) กล่าวถึงองค์ประกอบหรือสภาพการณ์ที่ทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วย ความต้องการภายนอกและความต้องการภายใน ดังนี้

1. ความต้องการภายนอก ได้แก่
 - 1.1. รายได้
 - 1.2. ความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน
 - 1.3. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ
 - 1.4. ตำแหน่งหน้าที่
 - 1.5. การได้งานทำที่ถนัด

2. ความต้องการภายใน ได้แก่

- 2.1. ความต้องการมีส่วนร่วมในหมู่คณะ
- 2.2. ความต้องการเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนและผู้ร่วมงาน
- 2.3. ความต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้อื่น
- 2.4. ความต้องการในศักดิ์ศรีของตนเอง

นิติพล ภูตะโชติ (2556, น. 50-52) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน แบ่งได้ 15 ประการ ดังนี้

1. โครงสร้างองค์การ

โครงสร้างองค์การเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงาน เพราะถ้าการจัดโครงสร้างองค์การที่ดี ไม่ซับซ้อนมากจนเกินไป มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ไม่เกิดการก้าวร้าวแย่งหน้าที่กัน โครงสร้างองค์การเป็นการแบ่งอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละแผนก เพื่อให้แต่ละฝ่ายสามารถปฏิบัติงานของตนได้อย่างเป็นอิสระและจะเป็นผลดีต่อการบริหารจัดการภายในองค์การด้วย

2. นโยบายในการบริหารงาน

องค์การจะต้องมีนโยบายในการบริหารงานที่ชัดเจนแน่นอน ผู้บริหารจะต้องมีการกำหนดนโยบายขององค์การที่สามารถปฏิบัติตามได้และทุกคนเข้าใจในนโยบายต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีผู้ปฏิบัติทุกระดับจะต้องปฏิบัติตามนโยบายขององค์การอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ทุกอย่างบรรลุผลตามที่ได้กำหนดเอาไว้

3. พฤติกรรมของผู้บริหาร

ผู้บริหาร คือ บุคคลสำคัญขององค์การ การปฏิบัติตนของผู้บริหารจะเป็นที่จับตามองของพนักงาน ทุกคน ถ้าผู้บริหารมีพฤติกรรมแสดงออกมาในทางลบ จะทำให้พนักงานขาดความเชื่อถือและไม่มีความศรัทธาต่อผู้บริหาร ดังนั้นผู้ที่ผู้บริหารจะต้องระมัดระวังในพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เพราะจะเป็นผลเสียต่อการบริหารงานในองค์การ

4. การปฏิบัติของผู้บริหารต่อพนักงาน

ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติต่อพนักงานทุกคนอย่างไม่แตกต่างกัน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ควรจะปฏิบัติตัวให้เป็นที่รักของพนักงาน

5. หัวหน้างาน

ผู้บังคับบัญชาถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน เพราะผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับพนักงานมาก เป็นผู้ให้คุณให้โทษแก่พนักงาน ดังนั้น ถ้าหัวหน้างานปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาจะสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดี

6. สภาพแวดล้อมในการทำงาน

ในการทำงานทุกอย่าง องค์การจะต้องจัดสภาพแวดล้อมของการทำงานให้ดี ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำงาน เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ เสียงไม่ดังจนเกินไป มีอากาศถ่ายเท อากาศไม่ร้อนหรือหนาวจนเกินไป ฯลฯ สภาพแวดล้อมในการทำงานจะเอื้อต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน

7. ชื่อเสียงของบริษัท

บริษัทที่มีชื่อเสียง มีความมั่นคงย่อมเป็นสิ่งดึงดูดใจให้คนอยากจะมาทำงานด้วย คนส่วนใหญ่มีความปรารถนาอยากจะทำงานกับบริษัทที่มีชื่อเสียง เพราะจะทำให้เขาได้รับการยกย่องในสังคม

8. ความมั่นคงในการทำงาน

อาชีพที่มีความมั่นคงเป็นที่ต้องการของทุกคน เพราะจะทำให้เขาเกิดความมั่นใจในอาชีพ การงานที่มั่นคง ไม่ต้องเป็นห่วงเรื่องการตกงาน ดังนั้นความพอใจในการทำงานของพนักงานจึงเกิด จากความมั่นคงในอาชีพ

9. ความปลอดภัยในการทำงาน

งานที่มีความเสี่ยงมากอาจมีผลทำให้พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงานต่ำ เช่น งานที่มีความเสี่ยงต่ออันตรายต่อการทำงาน งานที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีที่มีอันตรายต่อร่างกาย คนส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในการทำงานที่มีความปลอดภัยสูง และหลีกเลี่ยงงานที่มีความเสี่ยงต่อชีวิตและทรัพย์สิน

10. เพื่อนร่วมงาน

การมีเพื่อนร่วมงานที่ดีจะทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เพราะจะไม่เกิด ความรู้สึกกังวลใจใด ๆ เกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน การทำงานมีความไว้วางใจกันได้ ปัญหาต่าง ๆ จะไม่เกิดขึ้น ถ้ามีเพื่อนร่วมงานที่ดี

11. เงินเดือน

การจ่ายเงินเดือนที่ดี เหมาะสม ไม่เอาเปรียบพนักงานและพนักงานก็สามารถเลี้ยงชีพ อยู่ได้ องค์กรใดที่จ่ายค่าตอบแทนสูงจะเป็นตัวดึงดูดให้คนดี คนเก่งเข้าร่วมงานได้มาก การได้รับ เงินเดือนที่สูงจะทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในการทำงานด้วย

12. ผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ

นอกจากเงินเดือนและสวัสดิการต่าง ๆ แล้ว ถ้าองค์กรมีผลประโยชน์ตอบแทนในลักษณะ อื่น ๆ จะเป็นตัวดึงดูดใจให้พนักงานทุ่มเทให้กับการทำงาน เช่น การจ่ายโบนัสในอัตราที่ดึงดูดใจ การให้ รางวัลต่าง ๆ การส่งไปดูงานต่างประเทศ ฯลฯ

13. สวัสดิการ

สวัสดิการที่ดีประกอบด้วยค่ารักษาพยาบาล วันหยุด วันพักผ่อน เงินสะสม ที่พัก ฯลฯ จะทำให้พนักงานพึงพอใจในการทำงานและมีความต้องการอยากจะทำงานอยู่นาน ๆ ไม่อยากจะทำ งานที่อื่น

14. ความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ

ในการทำงานไม่ว่าจะทำในอาชีพใดก็ตาม ทุกคนย่อมมีความประสงค์เพื่อให้มีความสามารถ เจริญก้าวหน้าในอาชีพได้ หากองค์กรมีนโยบายให้การสนับสนุนพนักงานได้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่ง เพื่อความเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงาน ปัจจัยดังกล่าวจะสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้แก่พนักงาน

15. ความยุติธรรม

ผู้บริหารจะต้องให้ความยุติธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในทุก ๆ เรื่อง ถ้าผู้บริหารปฏิบัติงาน ด้วยความยุติธรรมจะทำให้พนักงานเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวผู้บริหาร พนักงานทุกคนต้องการ ความยุติธรรมในการทำงาน เขาไม่ต้องการถูกเอาเปรียบในเรื่องใด ๆ ความยุติธรรมเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่สร้างความพึงพอใจในการทำงานให้แก่พนักงานด้วย

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจของบุคคล มีดังนี้

1. สภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงานต้องมีความสะอาด ปลอดภัย แสงสว่างเพียงพอ อากาศไม่ร้อนหรือหนาวจนเกินไป

2. นโยบายการบริหารงานและพฤติกรรมของผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ผู้ปฏิบัติทุกระดับเข้าใจนโยบายและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด รวมทั้งผู้บริหารมีพฤติกรรมที่ไม่เป็นลบบปฏิบัติต่อบุคลากรทุกคนไม่แตกต่างกัน มีความยุติธรรม

3. เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนและสวัสดิการต้องมีความคุ้มค่า อาจจะมีการจ่ายโบนัสที่ดึงดูดใจ ทำให้บุคลากรทุ่มเทกับการทำงาน

4. สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ควรมีความทันสมัย เพื่อให้การทำงานมีความคล่องตัว อันเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคลากรมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ของงานอย่างเข้มแข็ง

5. ความสัมพันธ์ภายในหน่วยงาน การมีเพื่อนร่วมงานที่ดีจะไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกกังวลใจ มีการไว้วางใจกัน แต่ละคนต้องการเป็นที่รักใคร่ของผู้ร่วมงาน เป็นที่ยอมรับนับถือเพื่อน และมีศักดิ์ศรีในตนเอง จะทำให้เป็นแรงจูงใจในการดึงดูดใจอีกด้านหนึ่ง

6. ความก้าวหน้าในอาชีพไม่ว่าในอาชีพใดก็ตามทุกคนมีความประสงค์ที่จะเลื่อนระดับปรับตำแหน่งตามโอกาสอันควร ถ้าองค์กรมีนโยบายสนับสนุนให้บุคลากรเลื่อนตำแหน่ง เพื่อความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ ปัจจัยดังกล่าวจะเป็นการสร้างสภาพจิตใจให้แก่บุคลากร

5.5 การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจเป็นการวัดในลักษณะภาพรวม รวมทั้งความรู้สึกและกิริยาของบุคคลเกี่ยวกับการรับรู้ต่อสิ่งเร้า นักวิจัยจะต้องสร้างคำถามที่สามารถกระตุ้นให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกออกมาให้มากที่สุด

สิน พันธุ์พินิจ (2553, น. 147) และบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2553, น. 188) กล่าวถึงแนวทางการเขียนคำถามของแบบวัดทัศนคติ ดังนี้

1. หลีกเลี่ยงการถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนั้น เพราะผู้ตอบจะเน้นความจริงแต่ไม่ได้แสดงความรู้หรือความคิดเห็นออกมาอย่างชัดเจน

2. ใช้ข้อความที่มีความเป็นปรนัย ใช้ถ้อยคำที่กะทัดรัด สั้น ๆ ไม่เกิน 7 คำ จะดีมาก

3. ใช้คำถามที่กล่าวถึงเหตุการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ตอบแสดงทัศนคติได้ถูกต้องมากกว่าเรื่องราวในอดีตและทำให้เราทราบการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้ตอบในปัจจุบันด้วย

4. ใช้ข้อความที่มีลักษณะกลาง ๆ ให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นทั้งทางบวกหรือทางลบ หลีกเลี่ยงการใช้คำที่ชี้้นำให้เกิดความโน้มเอียง เช่น คำว่าเสมอ ทั้งหมด ประจำ บ่อย ๆ ไม่มี ไม่เคยเลย เพียงแต่ เพียงเล็กน้อย เพียงเท่านั้น

5. คำถามควรถามความคิดเห็นเพียงอย่างเดียว ไม่ควรกล่าวถึงตัวแปรหลายตัวหรือหลายแนวคิดในข้อความเดียวกัน เพราะผู้ตอบไม่ทราบว่าจะเน้นตัวแปรใด เช่น ข้อความ การเกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่ม มีเงินเก็บออม และลดภาวะหนี้สิน ควรแยกตัวแปรออกตามแต่ละข้อ ดังนี้ 1) การเกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่ม 2) การเกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้เกษตรกรมีเงินเก็บออม และ 3) การเกษตรทฤษฎีใหม่ทำให้เกษตรกรลดภาวะหนี้สิน

6. ใช้ข้อความที่แปลความหมายได้ สามารถบอกทิศทางและระดับความรู้สึกของบุคคล เช่น การตั้งคำถามความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะ รวมทั้งคุณค่าของสิ่งนั้น

7. ข้อความควรเป็นเอกรรณประโยค ไม่ควรใช้ประโยคผสมหรือมีหลายส่วนขยายต่อ ซึ่งมักทำให้สับสนในการตอบและมักจะมีหลายใจความ

8. ควรหลีกเลี่ยงข้อความที่เป็นปฏิเสธซ้อน

สรชัย พิศาลบุตร (2553, น. 38-39) กล่าวถึง แบบวัดความพึงพอใจ สรุปได้ว่า แบบวัดเป็นเครื่องมือที่นิยมใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลทางอ้อม โดยผ่านความนึกคิดหรือความเห็นของผู้ตอบ ซึ่งไม่สามารถสะท้อนค่าของข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจากอาจมีอิทธิพลของลักษณะบางประการของผู้ตอบที่ทำให้ความนึกคิดหรือความเห็นแตกต่างจากข้อมูลที่เป็นจริง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบที่ใช้วัดข้อมูลที่ต้องการทราบ แบ่งเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1. แบบทางเลือก ลักษณะการวัดแบบทางเลือก เช่น

พอใจ หรือ ไม่พอใจ

เห็นด้วย หรือ ไม่เห็นด้วย

ควรกระทำ หรือ ไม่ควรกระทำ

ต้องการ หรือ ไม่ต้องการ

มีบทบาท หรือ ไม่มีบทบาท

2. แบบจัดอันดับ ลักษณะการวัดแบบจัดอันดับ เช่น

พอใจมาก พอใจปานกลาง พอใจน้อย

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่มีความเห็น ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ควรกระทำอย่างมาก ควรกระทำ ไม่ควรกระทำ ไม่ควรกระทำอย่างมาก

ต้องการอย่างยิ่ง ต้องการ เฉย ๆ ไม่ต้องการ ไม่ต้องการอย่างยิ่ง

มีบทบาทมาก มีบทบาทค่อนข้างมาก มีบทบาทปานกลาง มีบทบาทค่อนข้างน้อย

มีบทบาทน้อย

เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย

สรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจเป็นการวัดในลักษณะภาพรวม ทั้งความรู้สึกและกิริยาของบุคคลเกี่ยวกับรับรู้ต่อสิ่งเร้า ซึ่งต้องเลือกใช้แบบวัดแบบทางเลือก หรือแบบจัดอันดับ เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลทางอ้อม โดยผ่านความนึกคิดหรือความเห็นของผู้ตอบ ซึ่งไม่สามารถสะท้อนค่าของข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจากอาจมีความแตกต่างของ เพศ อายุ ระดับการศึกษาของผู้ตอบ นักวิจัยจะต้องสร้างคำถามที่สามารถกระตุ้นให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกออกมาให้มากที่สุด

จากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของชาวไทยและชาวต่างประเทศ เกี่ยวกับการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ตั้งแต่การศึกษาสภาพบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย โครงการในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูภาษาอังกฤษ การนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) เพื่อนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1. การนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย โดยการศึกษาแนวคิดกระบวนการนิเทศจากนักวิชาการ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ประกอบด้วย สัจด์ อุทรานันท์ (2530); ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548); บวร เทศารินทร์ (2551); วิชา เล่าเรียนดี (2553); รัชยา คงขาว (2558); Harris (1985) แนวคิดการนิเทศแนวใหม่ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553); (2561) แนวคิดการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย ของ สุพิชญา ตันติวัฒน์ผล (2559) และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) และแนวคิด ทฤษฎี การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของ องอาจ นัยพัฒน์ (2548); อมาวสี อัมพันศิริรัตน์ และ พิมพิมล วงศ์ไชยา (2560) และ Kemmis and McTaggart (1988) แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการนิเทศ ด้วยกระบวนการวิจัย และได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของ Kemmis and McTaggart (1988) มีขั้นตอนในการนิเทศ 4 ขั้นตอน (P – A – O – R) ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) ลงมือปฏิบัติการ (Action) 3) สังเกตการณ์ (Observation) และ 4) สะท้อนกลับ (Reflection) มาเป็นกระบวนการในการนิเทศครู

2. การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยสังเคราะห์แนวคิด ผลการวิจัยของนักวิชาการ ประกอบด้วย มนสิข สิทธิสมบูรณ์ (ม.ป.ป.); วรวิทย์ นิเทศศิลป์ (ม.ป.ป.); นภสินธุ์ เสือดี (2551); ศรีน้อย ลาวัง (2552); มาเรียม นิลพันธุ์ และ ศิริวรรณ วณิชพัฒน์ (2558); ปวันรัตน์ นิกฤติโกศล (2559); ปิยะนันท์ หิรัญย์ชโลทร และ สิทธิกร สุมาลี (2561) และอรนุช มั่งมีสุขศิริ (2562) เพื่อสรุป เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ สรุปได้เป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ สภาพปัญหา 2) การออกแบบนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ 3) การหาคุณภาพหรือประสิทธิภพนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ 4) การนำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และ 5) การรายงานผลการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้

3. ผลการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ จากการสังเคราะห์แนวคิดและผลการวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ประกอบด้วย ยุพิน ยืนยง (2553); ปราโมทย์ พรหมจันทร์ (2556); จันทรา ต่านคงรักษ์ (2556); พาสนา ชลบุรีพันธ์ (2560); ปิยะวรรณ เชิญทอง (2562); นภสินธุ์ เสือดี (2551); ศรีน้อย ลาวัง (2552); มาเรียม นิลพันธุ์ และ ศิริวรรณ วณิชพัฒน์ (2558); ปวันรัตน์ นิกฤติโกศล (2559); ปิยะนันท์ หิรัญย์ชโลทร และ สิทธิกร สุมาลี (2561) แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อจะศึกษาผลการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู 2) ความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู 3) คุณภาพของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ 4) ผลการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู 5) ความพึงพอใจของครูต่อการนิเทศด้วยกระบวนการวิจัย 6) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปเป็นภาพรอบแนวคิดการวิจัยไว้ในบทที่ 1 ภาพที่ 1 (หน้า 10)